

VI
BYGGER
FORSVARS-
EVNE
HVER DAG

INNHOOLD

- 03** SAMFUNNSOPPDRAGET
- 04** ADMINISTRERENDE DIREKTØR
- 06** DETTE ER FORSVARSBYGG
- 08** FORSVARSBYGGS FORRETNINGSANSVAR
- 10** KOMPETANSEREGNSKAP
- 12** HØYDEPUNKTER 2013
- 14** VERDISKAPING 2013
- 16** FORRETNINGSSTRATEGI 2013–2016
- 18** FORSVARSBYGGS FORRETNINGSOMRÅDER
- 34** LEDELSENS GJENNOMGANG
- 39** REGNSKAP MED NOTER
- 51** OPPDRAG UTFØRT

12 **HØYDEPUNKTER** Åpning av Festningen restaurant på Akershus festning, ga nytt liv på historisk grunn.

34 **LEDELSENS GJENNOMGANG**
En av de fremste oppgavene til Forsvarsbygg er å ta vare på verdiene, bygg, anlegg og eiendommene til Forsvarssektoren.

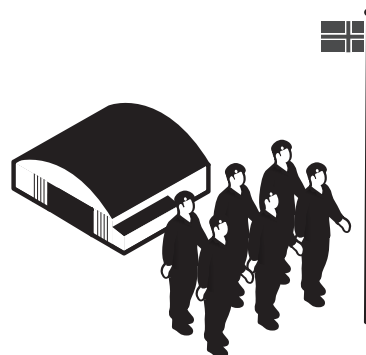
51 **OPPDRAG UTFØRT** Forsvarsbygg løste mange spennende og utfordrende oppgaver i 2013.

Samfunnsoppdraget

EIT VIKTIG BIDRAG

Vi i Forsvarsbygg er bevisste på at vi forvaltar ressursane til fellesskapet. Gjennom tenestene vi leverer, gir vi eit viktig bidrag til Forsvaret. Mange lokalsamfunn er prega av aktivitetane våre.

Vi i Forsvarsbygg er opptekne av at vi ikkje skal øydeleggje for etterkommarane våre ved å forureine miljøet, verken med grunn-, vass-, luft- eller støyforureining. Derfor ryddar vi òg opp etter tidlegare miljøsynder.

**- DET ER
EN VIKTIG
FORUTSETNING
AT VI HAR
ET STERKT
OMDØMME
I FORSVARS-
SEKTOREN.**

VI TAR UTFORDRINGENE!

2013 var et krevende år. Forsvarsbygg ble stilt overfor tøffe utfordringer. Klare tilbakemeldinger fra våre kunder og brukere i forsvarssektoren stilte ett viktig krav til oss: Bli bedre! Den utfordringen har vi tatt på største alvor – og jeg mener vi er på rett vei.

EN VIKTIG UTFORDRING

FORSVARSBYGG skal opprettholde verdiene i forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg som skal videreføres i fremtidig struktur. En negativ utvikling av tilstandsgraden over flere år er en tydelig indikasjon på at fornyelse og vedlikehold må prioriteres høyere og tilføres mer ressurser slik at Forsvarsbygg kan tilby Forsvaret gode og funksjonelle bygg.

Siden 2008 har de nasjonale festningsverkene blitt prioritert med ekstraordinære vedlikeholdstiltak. Dette har gitt en positiv utvikling på tilstandsgraden og festningen fremstår som flotte byggverk vi kan være stolt av.

Vi er heller ikke fornøyde med at investeringsrammen for nye prosjekter ikke ble nådd i fjor. Men det går framover. Allerede tidlig i år var det kontrahert prosjekter for 80 prosent av investeringsrammen for 2014.

Vi tar nye grep for en bedre og tettere kundedialog. Det er en forutsetning for vår virksomhet at vi har et sterkt omdømme i forsvarssektoren. Vi er til for Forsvaret, og det er ikke uten grunn at vi har satt *Vi skal bygge forsvarsevne hver dag* som vår viktigste ambisjon.

STØTTER OMSTILLING Forsvarsbygg støtter Forsvaret i krevende omstillingsprosesser. Vi har dyp og bred innsikt i Forsvarets behov. Etablering av ny kampflybase på Ørlandet og Hærens nye leir på Bardufoss med tilhørende materiellanskaffelser er omfattende prosesser hvor Forsvarsbyggs kompetanse og ressurser er viktig. Vi er også opptatt av at Forsvaret skal redusere kostnadene knyttet til eiendom, bygg og anlegg (EBA), samtidig som vi skal forestå verdibevaring av forsvarseiendommene. Forvaltningsmodellen, tidligere kjent som Husleiemodellen, er et viktig verktøy. Denne er nå revidert på 35 punkter, og som forsvarssektorens omforente modell bør den gis full støtte av alle i sektoren.

BYGGER VERDI Forsvarsbygg skal bygge verdier for Forsvaret. Til nyttår overtar Forsvarsbygg ansvaret for bolig og kvarter, en eiendoms- og bygningsmasse som ikke er synkronisert etter Forsvarets behov. Vår ambisjon er å gjøre den mer tidsriktig og tilpasset formålene. Gjennom vårt energiledelsesprogram har Forsvaret hittil spart 152 millioner kroner av målet på 200 millioner

i reduserte kostnader innen 2017. Denne innsatsen ble belønnet med Enovaprisen i 2013.

Å sikre Forsvaret best mulige rammebetingelser er også et sentralt element, der vår aktive deltakelse i planprosesser ivaretar Forsvarets lokale behov.

LEVERER GODT Forsvarsbygg leverte et godt resultat, med en omsetning på nærmere 6,7 milliarder kroner og et kontantregnskap som viser tilnærmet null, ble 2013 en god milepæl. Vi har et godt fungerende system for internkontroll, hvilket gjør at vi lever godt opp til å drive forsvarlig forvaltning. Dette bekreftes også av at vi i 2011 og 2012 ikke fikk merknader av Riksrevisjonen.

Vi har også oppfylt vårt krav til effektivisering. Forsvarssektoren har fått krav om å effektivisere 0,5 prosent hvert år. Vårt mål for 2013 var 11,9 millioner kroner – og vi klarte å spare 14,4 millioner kroner! Dette er positive resultater som bidrar til økte ressurser, som igjen styrker forsvarsevnen.

En medarbeidertilfredshet på 80 prosent vitner om en motivert organisasjon. Vi ønsker å levere så godt som mulig til Forsvaret. At vår kunnskap innen sikring av bygg, vern av kulturminner, miljø og avhending av eiendom etterspørres av kunder utenfor forsvarssektoren, tar vi som nok et bevis på at vi besitter høy og verdifull kompetanse.

Er så alt dette gode grunner til at vi kan tillate oss å være fullt ut fornøyde? Mitt svar på det er et kjent sitat fra poesien: Miles to go before I sleep!

Frode Sjursen
ADMINISTRERENDE DIREKTØR
FORSVARSBYGG

DETTE ER FORSVARSBYGG

Forsvarsbyggs primære oppgave er planlegging, anskaffelse og drift av effektive og operativt hensiktsmessige eiendommer, bygg og anlegg for et framtidsrettet norsk forsvar.

NØKKELTALL 2011-2013

	2013	2012	2011
Grunneiendom forvaltet (daa)	1 581 631	1 581 632	1 598 132
Areal bygningsmasse forvaltet (kvm)	4 105 617	4 226 000	4 316 500
Areal avhendet (kvm)	143 144	143 000	157 000
Solgt forsvarseiendom for (mill. kr)	408	455	378
Antall bygg	9 688	10 108	10 664
Antall bygg og anlegg	12 663	13 065	12 859
Investeringsaktivitet i egne bygg og anlegg (mill. kr)	1 766	1 914	1 810
Driftsresultat overført til Forsvarsdepartementet ekskl. salg av eiendom (mill. kr)	762	770	842
Antall årsverk	1 523	1 426	1 400

BYGNINGSMASSEN

- ADMINISTRASJONS- OG STABSANLEGG 13,8 %
- VELFERDS- OG FRITIDSANLEGG 3,2 %
- FORLEGNINGER OG MESSER 17,7 %
- BOLIGER 7,6 %
- LAGER- OG VEDLIKEHOLDSANLEGG 28,4 %
- BASISANLEGG 1,4 %
- UTDANNINGS- OG ØVINGSANLEGG 5,6 %
- STRIDS- OG FORSVARSANLEGG 18,7 %
- ANDRE 3,5 %

FORSVARSDEPARTEMENTETS EIERROLLE

Forsvarsbygg er et ordinært forvaltningsorgan underlagt Forsvarsdepartementet, og følger bruttoprinsippet i statsforvaltningen.

VISJON

VÅR VISJON er å utvikle fremtidens eiendoms løsninger gjennom vår unike posisjon og kompetanse. Forsvarsbyggs verdigrunnlag er fokusert, gjensidig tillit og respekt, nytenkende og helhetlig mangfold.

ORGANISASJON

1 692

medarbeidere totalt

ADM. DIR./KONSERNLEDELSE

STAB: **STRATEGI OG UTVIKLING** **ØKONOMI** **KOMMUNIKASJON** **INTERNKONTROLL**

FORRETNINGSOMRÅDER

FORSVARSBYGG EIENDOM

Har ansvar for Forsvarsbyggs strategiske eiendomsportefølje.

Haakon
Øberg
DIREKTØR
Se side 18

FORSVARSBYGG UTVIKLING

Planlegger og bygger for Forsvaret.

Roger
Jenssen
DIREKTØR
Se side 20

FORSVARSBYGG KAMPFLYBASE

Står for all planlegging og bygging av hovedkampflybase på Ørland og fremskutt base på Evenes i forbindelse med Forsvarets F-35 kjøp.

Olaf
Dobloug
DIREKTØR
Se side 22

FORSVARSBYGG UMLEIE

Tar seg av alle oppgaver innenfor utleie, drift, vedlikehold, renhold og utvikling av kundens eiendommer, bygg og anlegg.

David
Halvorsen
DIREKTØR
Se side 24

SKIFTE EIENDOM

Selger, rydder og miljøsanerer Forsvarets eiendom i samsvar med Stortingets mål og retningslinjer. Skifte eiendom tilbyr også rådgivningstjenester til andre offentlige instanser som skal avhende eiendom.

Marit Jakobsen
Leganger
DIREKTØR
Se side 26

FORSVARSBYGG NASJONALE FESTNINGSVERK

Skal forvalte, ta vare på og utvikle festningsverk som Forsvaret ikke lenger skal benytte seg av.

Nina
Eidem
DIREKTØR
Se side 28

FORSVARSBYGG FUTURA

Forretningsområdet er et ledende rådgivningsmiljø med ekspertise innen beskyttelse og sikring av bygg, forskning og utvikling, forsvarsspesifikke miljøutfordringer og juridisk rådgivning.

Steinar
Lie
DIREKTØR
Se side 30

FORSVARSBYGG FELLES-TJENESTER

Leverer administrative støttetjenester til alle avdelingene internt i Forsvarsbygg.

Bjørn Georg
Hagen
DIREKTØR
Se side 32

BIDRAR TIL ØKT FORSVARSEVNE

Forvaltningsmodellen er forsvarssektorens omforente modell for synliggjøring av kostnader knyttet til eiendom, bygg og anlegg. Modellen, som er vedtatt av Stortinget, skal bidra til effektiv forvaltning av sektorens bygg- og eiendomsmasse.

– FORVALTNINGSMODELLEN ER EN SENTRAL SUKSESSFAKTOR I OMSTILLINGEN AV FORSVARET. DET VI SPARER PÅ UTRANGERING AV UNYTTIG EIENDOMSMASSE, BLIR BRUKT TIL Å ØKE VÅR INNSATSEVNE.

Haakon Bruun-Hanssen
FORSVARSSJEF

2 223

millioner kroner i samlet husleieinntekt

HUSLEIEINNTekten for 2013 nådde drøyt 2,223 milliarder kroner. Over halvparten går tilbake til drift og vedlikehold.

- SALG AV EIENDOM 197 MILL. KRONER
- INVESTERINGSTILSKUDD OVER STATSBUDEJETT 825 MILL. KRONER
- KAPITALELEMENTER AV LEIEINNTekten 1 016 MILL. KRONER
- SAMLET HUSLEIEINNTekt 2 223 MILL. KRONER
- FORVALTNING, DRIFT OG VEDLIKEHOLD 1 207 MILL. KRONER

FORVALTNINGSMODELLEN

Forvaltningsmodellen ble etablert for å tydelig synliggjøre kostnadene på eiendom, bygg og anlegg (EBA) i forsvarssektoren og ha en effektiv forvaltning av sektorens EBA. Forvaltningsmodellen gir brukeren valgfrihet i sin ressursanvendelse slik at denne fritt kan prioritere mellom EBA og andre tiltak og ressurser. Forsvarets forvaltningsmodell er vedtatt av Stortinget.

FORVALTNINGSMODELLEN

1

FORSVARET

BRUKER, PRIORITERER OG STILLER KRAV

2

FORSVARSDEPARTEMENTET

EIER OG BESLUTTER

3

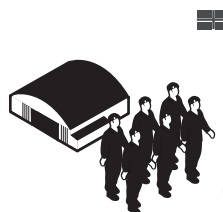
FORSVARSBYGG

FORVALTER, LEVERER OG IVARETAR

INVESTERING

INVESTERINGSMIDLENE går til ny EBA og fornyelser. Kapitalelementet, salg av utrangert eiendom og bevilgninger fra Stortinget utgjør til sammen Forsvarsbyggs totale investeringsramme.

TJENESTER OG LEVERANSER

ALLE FORSVARSEIENDOMMER har avtaler om hva som er henholdsvis Forsvarsbyggs og Forsvarets ansvar og kostnad. Avtalen omfatter husleie, forsyning og renhold og tilleggstjenester. Forsvaret kjøper også rådgivning av Forsvarsbygg.

AVHENDING

ALL EIENDOM forsvarssektoren melder inn at de ikke trenger, blir avhendet. Det vil si miljøsanert, revet eller solgt. Inntektene av salget bidrar til økt operativ evne i Forsvaret.

HUSLEIE

FDMU

FORSVARSBYGG forvalter, drifter, vedlikeholder og utvikler forsvarssektorens eiendom, bygg og anlegg.

FDMU-ANDELEN i husleien er hva Forsvarsbygg disponerer for å ivareta de eiendommer som forvaltes og leies ut til Forsvaret.

KAPITALELEMENTET

KAPITALELEMENTET går til fornyelse, reanskaffelse eller rehabilitering av EBA.

FORSYNING OG RENHOLD

FORSYNING er leveranser som avløp, vann og renovasjon som følger av leieforholdet

RENHOLD er en tjeneste som må bestilles, og som kun leveres av Forsvarsbygg.

TILLEGGSTJENESTER

DETTE ER TJENESTER

Forsvaret selv har ansvar for å bestille. Tjenesten kan bestilles av Forsvarsbygg eller av eksterne leverandører. Eksempler på dette er gressklipping og brøyting,

RÅDGIVNING

FORSVARSBYGG

leverer rådgivnings-tjenester innenfor blant annet sikring av bygg og anlegg, miljø, kulturminnevern, samt salg, rydding og miljøsanering av EBA.

VERDIFULL KUNNSKAP

Ved utgangen av 2013 var det 1 692* tilsette i Forsvarsbygg. Kvar og ein av dei representerer verdifull kompetanse og kunnskap. Kompetanse- og leiingsutvikling er eit strategisk satsingsområde i Forsvarsbygg, og tydeleg leiing, god rolleforståing, innovasjon og høg kompetanse dannar grunnlaget for framtidig suksess.

46,8 %

**DRIFTS- OG
REINHALDS-
MEDARBEIDARAR**

KUNDEFRONTEN

Reinhaldarar, handtverkarar, serviceansvarlege og driftsteknikarar jobbar tett på kundane til Forsvarsbygg ute på arenaene våre.

21,2 %

**INGENIØRAR,
ARKITEKTAR OG
PROSJEKLEIARAR**

SAMANSETT KOMPETANSE

Forsvarsbygg har eit samansett fagmiljø blant arkitektar, ingeniørar og prosjektleiarar. Dei planlegg, utviklar og set i verk nybygg og rehabilitering, vedlikehald og tekniske oppgraderingar.

14,3 %

RÅDGIVARAR

BREITT OPPGÅVESPEKTER

Forsvarsbygg har rådgivarar innanfor eit breitt spekter av oppgåver – alt frå fagekspertise på sikring, miljø, prosjektering og restaurering til administrative fagområde.

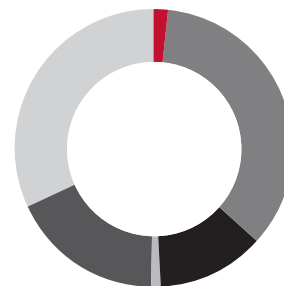
9,5 %

ADMINISTRASJON

ADMINISTRASJONEN

Dei viktigaste oppgåvene er innanfor service, kundebehandling og administrasjon.

**UTDANNINGS-
BAKGRUNN**

- ANNEN UTDANNING 1,8 %
- GRUNNSKOLE/UTDANNING 35,1 %
- FAGUTDANNING 12,5 %
- BEFALSUTDANNING 1,0 %
- UTDANNELSE HØYERE GRAD 17,7 %
- UTDANNELSE LAVERE GRAD 31,8 %

SATSER PÅ MEDARBEIDERUTVIKLING

Forsvarsbygg skal gi dei medarbeidarane kunnskap og tyngd til å utføre oppgåvene sine. Leiarutvikling er eit særskilt satsingsområde, og det er teke fleire initiativ:

PROSJEKTUTDANNING Prosjektutdanninga skal setje ein felles fagleg standard for Forsvarsbygg sine metodar innanfor byggeleiling. Alle tilsette som er involverte i prosjektarbeid, får tilbod om ein eller fleire modular i programmet, som gir studiepoeng. I 2013 gjennomførte 213 medarbeidarar heile eller delar av utdanninga.

RÅDGIVARTRENING Programmet skal sikre ei profesjonell og heilskapleg rolleutføring i Forsvarsbygg og skal bidra til at deltakarane får auka forståing for oppgåver utover si eiga eining. I 2013 blei det gjennomført to program à fem dagar med til saman 35 deltakarar.

LEIARPROGRAM Programmet er spesielt tilpassa mellomleiarar, og målet er å utvikle trygge leiarar som utviser mot i leiarrolla, og som har innsikt i eigne styrkar og utfordringar. Programmet går over åtte dagar og blir gjennomført i fire modular. 53 leiarar deltok i 2013.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Forsvarsbygg har ein kvinnetal på 40 prosent. Slik er dei fordelte på einingane:

EINING	KVINNE	MANN
Konsernstabar	44 %	56 %
Forsvarsbygg eigedom	35 %	65 %
Forsvarsbygg utvikling	32 %	68 %
Forsvarsbygg kampflybase	36 %	64 %
Forsvarsbygg utleige	41 %	59 %
Skifte eigedom	37 %	63 %
Forsvarsbygg nasjonale festningsverk	35 %	65 %
Forsvarsbygg futura	35 %	65 %
Forsvarsbygg fellestenester	49 %	51 %
Totalsum	40 %	60 %

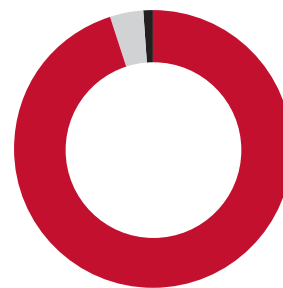
7,2 %
LEIARAR*

LEIARSKAP
Forsvarsbygg har tre leiarnivå med personalansvar.

0,9 %
MILITÆR
TILSETTE

UNIK KUNNSKAP
Har særleg kompetanse frå Forsvaret som Forsvarsbygg nyttar innanfor eigedom, bygg og anlegg.

TILSETJINGSFORHOLD

● FAST 95 %
● MELLOMBELS 4 %
● MILITÆR 1 %

FORSVARSEKTOREN SATSAR PÅ STRATEGISK KOMPETANSE

KOMPETANSEREFORMA til forsvarsektoren skal gi auka satsing på strategisk kompetansestyring og -utvikling i tråd med behova i sektoren. Viktige funksjonsområde er definerte, og Forsvarsbygg vil i 2014 utarbeide kompetansestrategi og -plånar for heile verksemda. I 2013 gjennomførte Forsvarsbygg ein pilot som konsentrerte seg om prosjektleiarar, driftsteknikarar og ingeniørar.

33 %

av toppleinga i Forsvarsbygg er kvinner

* Leiarar vil i denne samanhengen seie tilsette med ein definert leiarkode i lønns- og personalsystemet, ikkje leiarar som har andre stillingskodar.

HØYDEPUNKTER 2013

2013 var et aktivt år for Forsvarsbygg, og flere milepæler ble markert. Mange av prosjektene i Forsvarsbygg er også til glede og nytte for det sivile samfunnet.

RADON- KARTLEGGING

RADONKARTLEGGING Forsvarsbygg fortsatte i 2013 arbeidet med radonkartlegging. Denne gangen var det kontorer og arbeidsplasser som ble kartlagt. Boliger som ikke ble kartlagt i 2012, ble også inkludert. Bakgrunnen for målingene er Statens strålevernns nye krav til grenseverdier for radon. Forsvarsbygg følger Statens strålevernns anbefalinger.

OLAVSVERN MARINEBASE SOLGT Den tidligere marinebasen er et av de største og mest utfordrende salgsprosjektene i Forsvarsbyggs historie. Marinebasen som ligger ved Ramfjordnes, 20 km fra Tromsø, vakte stor interesse både blant norske og utenlandske aktører. Eiendommen ble solgt til Olavsvern Group AS for 38,1 mill. kroner.

FESTNINGEN RESTAURANT ÅPNET Åpning av Festningen restaurant på Akershus festning ga nytt liv på historisk grunn da den ble åpnet. Med praktfull utsikt mot Rådhusplassen, Aker brygge og Oslofjorden har Akershus festning fått sin første restaurant.

KONGSVINGER FESTNING RELANSERT 13. august ble «nye» Kongsvinger festning markert med forsvarsministeren til stede. Det er ferdigstilt vedlikeholdsarbeider her til en verdi av 160 millioner kroner. Den gamle kaserna huser nå Kongsvinger festningshotell, og kommandantboligen er innredet til restaurant.

ÅPNING AV HÆRENS LEDELSESBYGG I september 2013 foretok daværende forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen den offisielle åpningen av det nye ledelsesbygget for Generalinspektøren i Hæren på Bardufoss. Forsvarsbygg har oppført Nord-Norges første kontorbygg som passivhus i energiklasse A.

EKSPERTKOMPETANSE Rådgivningsenheten i Forsvarsbygg har hatt en betydelig vekst i 2013 med 20 nye ansatte. Dette har gitt en solid tilvekst på ekspertkompetanse innen beskyttelse og sikring av verdier, mennesker og miljø. Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg har fått den posisjonen som var satt som mål, og er nå involvert i alle store statlige sikringsprosjekter.

FORSVARSBYGGS ARKITEKTURPRIS Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide delte ut Forsvarsbyggs arkitekturpris, som gikk til det militære treningssenteret på Haakonvern orlogsstasjon ved Bergen. Juryens leder Karl Otto Ellefsen uttalte at treningsanlegget er et fremragende eksempel på ny norsk arkitektur.

KYSTARTILLERI-STRUKTUREN AVVIKLET

De siste tre årene har det pågått et omfattende arbeid hvor Forsvarsbygg og Forsvaret i fellesskap har avviklet hele kystartilleristrukturen fra Lyngen i nord til Oslofjorden i sør. Kystartilleri-fortene ble bygget fra midten av 1970-årene og opp til 1990-årene og slutten av den kalde krigen.

FORSVARSBYGG MOTTOK MILJØPRIS

I mai mottok Forsvarsbygg Forsvarsdepartementets miljøvernpriis for sitt arbeid med energiledelse. Daværende forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen omtalte energiledelsesprosjektet som et forbildeprosjekt i sin tale til vinneren: – Energiledelsesprogrammet er unikt i størrelse og kompleksitet, og kan ikke sammenlignes med noe tilsvarende i Norge.

VERDISKAPING TIL BESTE FOR ALLE

Forsvarsbygg har siden 2001 tilført forsvarssektoren nær 11 milliarder gjennom avhending av eiendommer, arealreduksjon, energieffektivisering og effektivisering av drift.

AVHENDET BYGNINGSMASSE

2,75

millioner
kvadratmeter

OVERFLØDIG BYGNINGSMASSE
er avhendet siden 2001.

SALGSINNTEKTER 2001-2013

3,18

milliarder
i løpende kroner

I SALGSINNTEKTER er tilført
Forsvaret siden 2001. Midlene
har gått til prioriterte prosjekter
i Forsvaret.

SPART ENERGIKOSTNAD 2006-2013

500

millioner kroner

ER SPART i energikostnader siden
2006. Av dette er 152 millioner
i foreløpige besparelser i Energi-
ledelsesprogrammet, som har
som mål å spare inn 200 millioner
kroner innen 2017.

EFFEKTIVISERING DRIFT

3,3

milliarder kroner

ER SPART gjennom effektivisering
av driften i perioden 2002-2013.

TOTALE REDUSERTE KOSTNADER

931

millioner kroner

BLE TOTALE BESPARELSER

i husleiekostnader, effektivisering av driften og energibesparelse i 2013.

REDUSERT HUSLEIEKOSTNAD

500

millioner kroner

I REDUKSJON I HUSLEIEKOSTNADER

for Forsvaret i 2013 ved at antall leide kvadratmeter har gått fra 5,1 til 3,3 millioner kvadratmeter. I perioden 2003 til 2013 er det spart hele 4 milliarder kroner.

EFFEKTIVISERING DRIFT

406

millioner kroner

BLE SPART gjennom effektivisering av driften i 2013.

MILJØSANERING, RIVING OG RYDDING

154

millioner kroner

BLE BRUKT PÅ MILJØSANERING, riving og opprydding i 2013.

47 000 TONN AVFALL

99 %

sorteringsgrad på avfall

I FORBINDELSE MED AVHENDING i 2013.

30 000 tonn er byggavfall som er alt fra lysstoffrør til betonghangarer og skur fra skytefelt. Forsvarsbygg sorterer 89 prosent av byggavfallet, noe som er 29 prosent høyere enn kravet.

93 PROSENT av sortert avfall fra Forsvarsbyggs saneringsprosjekter blir gjenvunnet eller gjenbrukt.

16 000 tonn av avfallet kom fra sanering av skyte- og øvingsfelt. Om lag 850 tonn av dette hadde så høye konsentrasjoner av bly at det ble klassifisert og behandlet som farlig avfall.

STRATEGISKE SATSINGSOMRÅDER

Forsvarsbyggs strategi fram mot 2016 ble iverksatt i 2013. Strategien har prioritert fire satsingsområder, og en rekke tiltak ble iverksatt i 2013 i henhold til de strategiske ambisjonene.

1

STRATEGISK PORTEFØLJESTYRING

Forsvarsdepartementet og Forsvarets ledelse skal være klare på at Forsvarsbygg er den beste til å forvalte forsvarssektorens samlede interesser i eiendom, bygg og anlegg (EBA). Det betyr at vår kompetanse og kunnskap skal sette Forsvaret i stand til å ta beslutninger innen EBA på et realistisk og godt grunnlag.

TILTAK 2013

- Opprettholdt verdien på Forsvarssektorens eiendomsportefølje gjennom prioritering av ressursbruk til investeringer/fornyelse, komponentutskifting og vedlikehold. Status på eiendomsporteføljen er kartlagt gjennom tilstandsregistreringer og tilstandsanalyser.
- Videreutviklet og intensiverte arbeidet med helhetlige gjennomføringsplaner som plankonsept for god porteføljestyring. For å understøtte Luftforsvarets omstilling er det utarbeidet helhetlige gjennomføringsplaner (HGP) for Rygge og Bodø/Reitan. Arbeidet med tilsvarende plan for Ørland er på det nærmeste ferdigstilt.
- Utarbeidet fornyelsesplan som innspill til Perspektivplan EBA for perioden 2014–2022. Planen er utarbeidet og prioritert i dialog med Forsvaret på alle nivåer.
- Utarbeidet komponentutskiftingsplan innenfor en ramme på 100 millioner kroner. Tiltakene i planen fanger opp tiltak som har ligget i grenselandet mellom vedlikehold og fornyelse. Det forventes at dette vil ha positiv effekt på tilstandsgraden på porteføljen.
- På oppdrag fra Forsvarsdepartementet er det utført flere større og mindre utredningsoppdrag. Det mest omfattende er en utredning om bolig og kvarter for hele landet.
- Ivaretok Forsvarets interesser i forbindelse med private, kommunale og fylkeskommunale planer.
- Etablerte Forsvarsbygg eiendom som eget forretningsområde med strategisk porteføljestyring som hovedoppgave.

2

HELHETLIGE LEVERANSER

Forsvarsbyggs totale leveranser skal oppleves som mer enn summen av enkeltleveransene. Det betyr at vi leverer i henhold til kundens forventninger og at vår kundeoppfølging preges av effektivitet og serviceorientering. Vi skal også bidra til trivsel og velferd for Forsvarets ansatte.

TILTAK 2013

- Gjennomførte organisatoriske tilpasninger som understøtter arenaimplementeringen
- Tilsatte arenaledere som hovedkontakt for kundene på de ulike arenaene
- Utviklet vertskapsrollen

3

KONKURRANSE-DYKTIGHET

Forsvarsbyggs leveranser innen virksomhetsområdene skal oppfattes å være bedre enn leveranser fra alternative leverandører. Det betyr at Forsvarsbygg både må jobbe aktivt for å utvikle og effektivisere egen forretning og samtidig sørge for å dokumentere konkurransedyktighet.

TILTAK 2013

- Gjennomført benchmarking av investeringsvirksomheten
- Etablert benchmarking som egen arbeidsgruppe innenfor nordisk Forsvarsbygg
- Etablert ny anskaffelsesstrategi for Forsvarsbygg
- Videreført implementering av BIM i investeringsprosjekter
- Effektivisering av administrasjon gjennom sammenslåing til færre regionale enheter

4

KOMPETANSE- OG LEDELSESUTVIKLING

Forsvarsbygg skal basere sin virksomhet på tydelig ledelse, god rolleforståelse, innovasjon og høy kompetanse, som i sum danner grunnlaget for fremtidens suksess. Det betyr at vi skal satse aktivt på videreutvikling av systemer, kompetanse og kultur som støtter og stimulerer til forsvarlig forvaltning.

TILTAK 2013

- Gjennomført toppledersamling med kultur som hovedtema
- Etablert prosjektutdanning i Forsvarsbygg
- Gjennomført kompetanseanalyse på utvalgte sentrale faggrupper/stillinger
- Gjennomført medarbeiderundersøkelse hvor etterlevelse av leder- og medarbeiderprinsipper blir målt
- Gjennomført 360 graders evaluering på ledernivå 1 og 2
- Avholdt lederutviklingsmoduler for ledere på nivå 3

Våre forretningsområder

VERTSKAP FOR VERDISKAPING

Forsvarsbygg bygger, utvikler og forvalter verdier som kommer forsvarssektoren til gode. For å ivareta et bredt spekter av oppgaver og muligheter er Forsvarsbygg organisert i åtte forretningsområder. Alle områdene har helt forskjellige roller, men er likevel spleiset sammen gjennom ambisjonen om å være et godt vertskap for sine kunder.

IVARETAR PORTEFØLJEN

**Haakon
Øberg**

**DIREKTØR I FORSVARSBYGG
EIENDOM**

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg eiendom i 2013?

Vår virksomhet ble etablert som et eget forretningsområde i 2013, og det i seg selv var en omfattende oppgave. I samarbeid med Forsvarsdepartementet, Forsvarsbyggs øvrige forretningsområder og forsvarsledelsen er vår oppgave å sikre at verdien av forsvarssektorens eiendommer opprettholdes over tid. Samtidig skal vi ivareta en helhetlig porteføljestyring. Forsvarsbygg eiendom utarbeider også helhetlige gjennomføringsplaner og er en rådgiver og medspiller i omstillingen av Forsvaret. Omstillingen av Luftforsvaret er en sentral utfordring hvor det forventes at vi skal gi gode, faglige råd for å effektivisere eiendomsporteføljen, herunder nøkterne og gode investeringsløsninger og avhending av eiendommer.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Etablering av Forsvarsbygg eiendom var naturligvis et viktig mål – og det målet nådde vi. Vi er nå i full virksomhet og bidrar til god strategisk styring av eiendomsporteføljen, som er en forutsetning for å effektivisere Forsvaret. Samtidig har vi forsterket innsatsen for å synliggjøre hvilke ressurser som kreves til verdibevaring av porteføljen. Dette er våre viktigste bidrag for å kunne ta godt vare på eiendomsporteføljen.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg eiendom?

Vi ønsker å medvirke enda sterkere til forsvarssektorens langtidsplanlegging. Vår rolle er å koordinere Forsvarsbyggs bidrag når framtidens forsvar planlegges. Jeg er overbevist om at Forsvarsbygg eiendom i større grad kan støtte forsvarssektoren i planleggingsfasen og dermed bidra til enda bedre beslutningsgrunnlag.

«GOD STYRING AV EIENDOMS- PORTEFØLJEN ER FORSVARSBYGGS VIKTIGSTE BIDRAG TIL EFFEKTIVI- SERING AV FORSVARET»

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

For oss betyr det å bidra til at Forsvarets eiendommer har en høy bruksverdi. Å forvalte langsiktige og gode relasjoner til forsvarssektoren er en viktig rolle. Det gjør vi blant annet ved å sørge for at Forsvaret har en eiendomsportefølje som passer deres behov. En viktig del av en nær relasjon til forsvarssektoren er dessuten å gi gode råd om best mulig utnyttelse av eiendom, bygg og anlegg.

En viktig forutsetning for at vertskapskulturen skal prege hele Forsvarsbygg, er at lederne går foran og gjennom sitt arbeid viser at Forsvarsbygg er til for forsvarssektoren.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Forsvaret er i omstilling, og vi skal være en god medspiller i de utfordringene forsvarssektoren står overfor. Luftforsvarets omstilling pågår nå, og her hviler det viktige oppgaver på oss. Samtidig skal vi selvfølgelig bidra til å videreutvikle Forsvarets eiendomsportefølje – det er alltid vår hovedoppgave. Viktige premisser for dette arbeidet er å finne effektive løsninger for eksisterende eiendomsmasse samt avklare hvilke eiendommer

og bygg som skal avhendes eller utranteres.

Hva gjør deg stolt?

Først og fremst er jeg stolt av å jobbe i Forsvarsbygg, og jeg er stolt av mine dyktige medarbeidere. Vi i Forsvarsbygg eiendom blir også stolte når Forsvarsdepartementet og forsvarsledelsen lytter til oss – da gjør vi en god jobb.

Hva er Forsvarsbygg eiendoms viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Vårt viktigste bidrag er å være en kompetent og faglig god rådgiver i forsvarssektorens langtidsplanlegging. Vi skal være dyktige på styring av en eiendomsportefølje som passer Forsvarets virksomhet og hovedoppgave, og sist, men ikke minst viktig: Et viktig bidrag er å sikre Forsvaret optimale rammebetingelser i statlige, fylkeskommunale og kommunale planprosesser.

Siv Cederkvist

STRATEGISK PLANLEGGER FORSVARSBYGG EIENDOM

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

Gode holdninger, høy kunnskap og god dialog. Det betyr også å tilrettelegge for fellesskap og samhandling både internt og eksternt. Er vi et godt vertskap vil det kunne bidra til en positiv dynamikk mellom Forsvarsdepartementet, Forsvaret og Forsvarsbygg.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Vi må se mulighetene og ta initiativ i strategisk viktige saker. Forsvarsbygg eiendom skal også ta et aktivt ansvar for helhetsperspektivet. Vi ivaretar dette perspektivet blant annet ved å være vertskap for strategiske samhandlingsarenaer på tvers av forretningsområdene i Forsvarsbygg.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Gjennom strategiske hovedgrep skal vi ivareta Forsvarets behov og samtidig bidra til reduserte EBA-kostnader. Disse strategiske anbefalingene beskriver hva som er smart å gjøre slik at nøkterne investeringer gir god brukseffekt. Hvis Forsvaret følger vår anbefaling om avhending kan dette føre til at Forsvaret får penger direkte tilbake. Det handler om å utnytte de totale ressursene i sektoren slik at de gir best mulig operativ effekt.

FORSVARSBYGG EIENDOM ble opprettet i 2013, og har ansvaret for Forsvarsbyggs eiendomsportefølje. Det innebærer å ivareta og utvikle eiendomsporteføljen slik at den dekker forsvarrets behov og eiernes interesser.

 @forsvarsbygg

-1,8

millioner kvadratmeter

FORSVARSBYGG har siden 1. januar 2003 redusert den totale eiendomsporteføljen fra 5,9 til 4,1 kvm.

PLANLEGGER OG BYGGER

Roger Jenssen

**DIREKTØR I FORSVARSBYGG
UTVIKLING FRAM TIL OG MED
31. JANUAR 2014**

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg utvikling i 2013?

En hovedutfordring er å få godkjent og iverksatt enda flere prosjekter. I 2013 hadde vi en ramme på 1,9 milliarder kroner for nasjonalfinansierte prosjekter, men nådde ikke dette målet. Selv med om lag 550 prosjekter var ikke dette tilstrekkelig til å utnytte hele investeringsrammen.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Det var gledelig å se at en større del av investeringsrammen ble utnyttet, vi økte prosjektporteføljen fra 1,58 milliarder kroner i 2012 til 1,67 milliarder i 2013. Og vi økte andelen godkjente og iverksatte prosjekter med 25 prosent sammenlignet med 2012. Det er også inspirerende at forsvarssektoren er fornøyd med byggeprosjektene.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg utvikling?

Forsvarsbygg utvikling må bli bedre til å sette prognoser og styre etter dem for å nå produksjonsmålet. Det betyr at vi må planlegge forsvarssektorens behov for nye bygg i et lengre perspektiv. Vi må bli enda bedre på internt samarbeid i Forsvarsbygg. For oss er samarbeidet med Forsvarsbygg utleie viktig. I 2013 opplevde vi at dette ble bedre, og vi har behov for enda sterkere samspill.

«DET ER INSPIRERENDE AT KUNDENE VÅRE SIER DE ER FORNØYD MED BYGGEPROSJEKTENE»

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Hele Forsvarsbygg har et ansvar for å skape en positiv helhetsopplevelse på forsvarssektorens arenaer. Vi skal sammen jobbe for at kunder og brukere blir fornøyde – og at de trives.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Den viktigste oppgaven blir å oppfylle investeringsrammen. Det skal vi klare. Vi får stadig godkjent flere prosjekter – til beste for forsvarssektoren.

En annen viktig oppgave er å fortsette det gode arbeidet med Forsvarsbygg sin egen prosjektutdanning, hvor vi sikrer at våre prosjektledere og prosjektmedarbeidere har et solid kunnskapsnivå. Vi er tjent med å utdanne våre egne medarbeidere basert på de særskilte prosjektutfordringene som vi har med Forsvaret som kunde. Slik blir vi bedre i stand til å håndtere prosjektene for våre kunder i forsvarssektoren. Vi ser også at deltakelse fra andre forretningsområder i prosjektutdanningen gjør at vi, på tvers, får en bedre forståelse for hvordan vi jobber, det skapes gode relasjoner og viktige erfaringsoverføringer.

Hva gjør deg stolt?

Vi lykkes med mange prosjekter som gjør kundene fornøyde. Det er viktig for oss i Forsvarsbygg utvikling. Det er også flott å se at vi har høy medarbeidertilfredshet.

Hva er Forsvarsbygg utviklings viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Vår oppgave er å forstå og bidra til å løse forsvarssektorens behov for gode bygg og anlegg som gjør at Forsvaret best mulig kan utøve sin kjernevirksomhet. Forsvarsbygg utvikling skal alltid forestå god planlegging og bygging slik at våre kunder får gode, hensiktsmessige og nøkterne bygg og anlegg.

Erik Mølstad

KOORDINATOR TIDLIGFASE FORSVARSBYGG UTVIKLING

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

Imøtekommenhet, serviceinnstilling, likebehandling og inkludering er sentralt i et godt vertskap. Det er viktig å levere i henhold til forventningene, og for illustrere dette bruker jeg følgende bilde: Ber du på middag så serverer du ikke frokost.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Vi skal være gode rådgivere hvor vi må være tydelige i vår kommunikasjon på hvilke forutsetninger som ligger til grunn for vår «invitasjon». Å bruke mer tid på å kommunisere de forutsetninger og rammebetingelser som foreligger er viktig – dialog som gir klarhet er en forutsetning for et godt vertskap.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Ved å forstå brukerens behov er vi en god partner for forsvarssektoren. Da kan vi tilrettelegge og planlegge for en hensiktsmessig eiendomsmasse som gjør at Forsvaret kan utøve sin virksomhet på en god måte. Det bidrar til økt forsvarsevne.

FORSVARSBYGG UTVIKLING planlegger og bygger for forsvarssektoren. Det betyr å ta hånd om prosjektutvikling, anskaffelse og bygging.

 forsvarsbygg.no/prosjekter

2,2
milliarder kroner

2,2 MILLIARDER KRONER skal brukes til å realisere prosjekter i 2014. Fornylse og rehabilitering av eksisterende bygg og anlegg utgjør en god del av prosjektene.

IVARETAR LUFTFORSVARET

Olaf Dobloug

DIREKTØR FOR FORSVARSBYGG
KAMPFLYBASE

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg kampflybase i 2013?

Som et ganske nytt forretningsområde har vi brukt 2013 til å få «laget» til å spille enda bedre sammen, vi er 22 fast ansatte medarbeidere og innleide konsulenter, til sammen over 100 engasjerte medarbeidere. Vi har fått til et godt og velfungerende samspill.

En annen viktig utfordring har vært å bygge tillit til viktige aktører knyttet til kampflybasen på Ørland. Vi har aktivt gått i dialog med viktige interessenter både lokalt og regionalt, vi har til og med hatt møter med elevrådsrepresentanter fra barne- og ungdomsskolen. Vi er også avhengig av tillit fra Forsvarsdepartementet og Forsvaret, og jeg synes vi har fått til et godt samarbeid.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Forsvarsbygg kampflybase har en stram og krevende framdriftsplan. Det har vært viktig å holde tempo i å utarbeide og få godkjent reguleringsplanen med konsekvensutredning. Den ble slutført ved nyttår. Konsekvensutredningen inneholder blant annet konsekvensanalyser for natur- og kulturmiljø, støy, befolkningens helse og trivsel, anleggsfase og landbruk. Selve planprogrammet ble vedtatt av kommunestyret i mai 2013.

Første flyet skal lande på kampflybasen høsten 2017, og det første bygget skal være ferdig i 2016. På bakgrunn av dette måtte vi ha forprosjektet klart til januar i år, og gjennom målrettet innsats i 2013 nådde vi målet. Vi har også klart å utvikle helhetlig gjennomføringsplan (HGP) klar til godkjenning i år.

«VI SKAL BISTÅ LUFTFORSVARET SLIK AT DET FORTSATT ER ET AV VERDENS BESTE LUFTFORSVAR»

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg kampflybase?

Tidsknapphet i prosjektet gir oss for liten tid til å jobbe så bredt med Forsvarsbygg som vi ønsker, vi kan dra mye nytte av kompetansen og funksjonene i Forsvarsbygg. Vi skal i enda sterkere grad formidle vårt prosjekt inn i organisasjonen – eksempelvis er vår konsekvensutredning for kampflybasen på 1288 sider av interesse for hele Forsvarsbygg.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Forsvarsbygg kampflybase skal bistå Luftforsvaret til å få gode løsninger. Og en viktig vertskapsrolle for oss er å sørge for at Luftforsvaret bruker de tilgjengelige midlene smart ved å få mest mulig ut av hver krone. Det betyr blant annet å bygge minst mulig på best mulig måte – vi skal sammen finne de riktige løsningene. Samtidig sitter vi midt mellom Forsvarsdepartementet som bestiller og Luftforsvarets operative kunnskap og kompetanse knyttet til implementering av det nye kampflyet F-35. Da er det viktig at vi ivaretar muligheten til å etablere gode diskusjoner rundt bordet.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Reguleringsplanen med konsekvensutredning skal til full offentlig

lig behandling med mål om endelig vedtak i høst. Denne er viktig for å kunne holde den oppsatte tidsplanen. Forprosjektet for det nye skvadronbygget skal behandles i Stortinget i år, så snart vedtaket er fattet kan vi sende ut anbudsfore-spørsmål slik at bygging kan starte i 2015.

Vi har startet prosessen for å tilby kjøp av 17 hus, og vi har allerede kjøpt ett. Jeg vil understreke at det er en viktig oppgave å lytte og være fleksible, for mange av de involverte er dette en tøff prosess med sterke følelser knyttet til hus og gård. Tillitsbygging er derfor fortsatt en prioritert oppgave.

Hva gjør deg stolt?

Jeg vil framheve at vi har kommet godt i gang med å bygge tillit, når vi klarer å ha en god og konstruktiv dialog med viktige interessenter blir jeg stolt. Og like stolt er jeg over at Forsvarsbygg kampflybase har klart å bygge et godt lag av meget engasjerte medarbeidere som synes oppgavene er interessante og byr på faglige utfordringer.

Hva er Forsvarsbygg kampflybases viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Vi skal bistå Luftforsvaret slik at det fortsatt er et av verdens beste luftforsvar. Den spisse enden er viktig for oss alle, den betyr mye for Norge og for våre allierte.

Øyvind Wiklem

PROSJEKTLEDER PROSJEKTERINGSGRUPPE 2, ANSVARLIG FOR BOLIG, FORLEGNING, IDRETT OG VELFERD FORSVARSBYGG KAMPFLYBASE

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

For meg betyr det å være til stede der kunden er. Med vår spisskompetanse tar vi ansvar for forsvarssektorens bygg, eiendom og anlegg slik at Forsvaret kan konsentrere seg om det som er deres kjernevirksomhet.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

For vår del må vi sørge for å involvere Luftforsvaret i planprosessene slik at det bygges realistiske forventninger. Vi skal sammen bli enige om kostnadseffektive løsninger som er nøkterne, robuste, fleksible og mest mulig vedlikeholdsfrie. Vår kunde er stadig i omstilling, og derfor må løsningene takle endringene. Det er også viktig at vi gjennom god dialog formidler hvilke ressurser og rammebetingelser vi må forholde oss til.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Forsvarsbygg kampflybase lager gode og smarte løsninger for et effektivt luftforsvar, og min jobb er å bidra til at personellet trives med et godt bo- og velferdstilbud. Jeg mener dette også er en viktig forutsetning for å rekruttere personell til Luftforsvaret.

FORSVARSBYGG KAMPFLYBASE har ansvaret for å håndtere Forsvarsbyggs største utbyggingsprosjekt, den nye kampflybasen på Ørlandet og den fremskutte basen på Evenes. de første kampflyene f-35 lander på Ørlandet i 2017.

 forsvarsbygg.no

5

milliarder kroner

FORSVARSBYGG KAMPFLYBASE har ansvaret for planlegging og utbygging av hovedbase for nye kampfly på Ørland og fremskuttbase på Evenes. Investeringen har en ramme på ca. 5 milliarder kroner.

IVARETAR EIENDOMMENE

David Halvorsen

DIREKTØR I FORSVARSBYGG
UTLEIE

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg utleie i 2013?

Forsvarsbygg gjennomførte i fjor en omdømme- og kundeundersøkelse, hvor tilbakemeldingene var meget kritiske. Vi representerer om lag 80 prosent av Forsvarsbyggs virksomhet – derfor traff resultatet av målingene oss med stor tyngde. Det påfølgende mediestrykket forsterket også den negative spiralen vi følte vi var inne i.

I tillegg gjennomførte Forsvarsbygg utleie store utskiftninger i ledelsen i fjor. Det å få alle på plass og få ledergruppen til å samhandle på en god måte til Utleies beste har krevd tid og ressurser.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

For å kunne komme ut av den negative spiralen var det viktig for oss å legge en målrettet strategi. Vi klarte å utvikle en tydelig strategisk retning, som konsentrerer seg om to overordnede mål: å opprettholde verdien på forsvarssektorens eiendoms- og bygningsmasse samt å gjøre en jobb som godt nok oppfyller forventningene hos våre kunder og brukere.

Et annet viktig grep var å formalisere ledernivå 4, hvor lederne får nødvendige fullmakter – som igjen skal bidra til effektive og praktiske løsninger til beste for kunden. I forbindelse med etableringen av ledernivå 4 utviklet vi også en plan for et praktisk opplæringsprogram som iverksettes i år.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg utleie?

Vi må få en enda bedre virksomhetsstyring. Økonomistyring er selvfølgelig en viktig faktor, men vi må også bli enda bedre til å gjennomføre rettidig produksjon, som blant annet betyr en jevn produksjon gjennom hele året. Det krever at vi legger planer for neste års aktiviteter tidligere enn

«VI SKAL BLI ENDA BEDRE PÅ STRUKTURERT KUNDEDIALOG, OG VI SKAL LEGGE FORVENTNINGENE PÅ ET RIKTIG NIVÅ»

vi har gjort fram til nå. Det er viktig for alle at aktiviteter samsvarer med planlagt produksjon innen drift og vedlikehold.

For å styrke vårt omdømme hos våre kunder og brukere skal vi bli enda bedre på strukturert kundedi-
alog. Internt tydeliggjør vi nå roller og ansvar for kundedi-
alogen, slik at kunden skal få bedre opp-
følging og at vi legger forventningene på riktig nivå. Leveransene er viktig, men like viktig for kundene er opplevelsene knyttet til leveransen. Fikk de for eksempel all nødvendig informasjon underveis? Vi skal bli enda bedre på dette.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

At vi bygger en kultur der vi skaper de gode opplevelsene. Forsvarsbygg utleie skal dyrke et godt arbeidsmiljø internt, som igjen skal «flyte ut» til kundene som skal oppleve at de blir godt tatt vare på av Forsvarsbygg.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Vi skal iverksette strategien helt ut i linjen, hvor vi er tydelige på hvor vi står og hvor vi skal. Leder-nivå 4 skal implementeres fullt ut. Forventningen er at lederne skal bli enda tydeligere på å «se» sine

medarbeidere – og for at dette skal la seg gjennomføre, skal alle ledere på nivå 4 bli gitt de nødvendige fullmakter.

Renhold er også et meget aktuelt tema, hvor Forsvarsbygg skal levere en utredning til eier om valgfrihet for kunden. Den videre behandlingen av denne blir spennende for oss.

Hva gjør deg stolt?

Når hele Forsvarsbygg leverer, og vi klarer å innfri Forsvarets forventninger.

Hva er Forsvarsbygg utleies viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Vårt aller viktigste bidrag er å levere funksjonelle bygg som støtter opp under Forsvarets virksomhet. Da slipper forsvarssektoren å bruke tid på eiendom, bygg og anlegg og kan konsentrere seg om sin kjernevirksomhet.

Elisabeth Johansen

RENHOLDER HANGAR A, KARLJOHANSVERN

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

Det handler om gode holdninger og at vi behandler våre kunder bra. For meg handler det om å være blid og hyggelig, og at Forsvarsbygg utleie leverer som avtalt og er fleksible. Vi jobber tett på forsvarsansatte, jeg er faktisk et menneske de kan forholde seg til. Derfor er det viktig at vi lytter til det de har på hjertet, og at vi bringer deres innspill videre. Samtidig må vi også kunne gi tilbakemeldinger når det er noe som ikke fungerer som det skal.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Det er viktig at vi har de riktige holdningene, og at vi behandler Forsvaret som kunder. God dialog er avgjørende for et godt forhold. Jeg synes også at vi kan være litt ydmyke, og unngå å opptre som «hus-eiere». For vi som er i førstelinja er det viktig at vi alltid tar tilbakemeldinger på alvor.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Jeg er overbevist om at vi skaper trivsel og hygge som bidrar til en god arbeidsdag for de som arbeider i Forsvaret. Vi er til for Forsvaret, og vårt bidrag er viktig for et velfungerende forsvar.

FORSVARSBYGG UMLEIE har ansvaret for alle oppgaver knyttet til utleie, drift, vedlikehold og renhold av forsvarsektorens eiendommer, bygg og anlegg.

 forsvarsbygg.no

4,1
millioner kvadratmeter

4,1 MILLIONER KVADRATMETER bygningsmasse forvaltes av Forsvarsbygg, derav 12 633 bygg og anlegg.

IVARETAR AVHENDING

Marit Jakobsen Leganger

DIREKTØR I SKIFTE EIENDOM

Hva har vært de viktigste utfordringene for Skifte eiendom i 2013?

Å selge spesialeiendommer i marginale markeder. Mange av forsvarseiendommene er skreddersydd for Forsvarets behov, det kan være utfordrende å fastsette eiendommens verdi og finne en kjøper. I fjor solgte vi marinebasen Olavsvern til nye lokale eiere, som skal bruke eiendommen til næringsformål. Salgssummen ble lavere enn taksten, men vi fikk gjennom en lang prosess svaret på hva markedsverdien er på en nedlagt marinebase i Troms i 2013.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Avhending av uhenktsmessig eiendom i Forsvarets portefølje gikk som planlagt. Bømøen militærleir ved Voss er et eksempel; mange vernede bygninger, store grøntområder og egen flyplass. Miljøopprydding og restaurering av gamle bygninger har tatt fem år, før salg i 2013. Kjøperen planlegger å utvikle området utfra en mulighetsstudie utarbeidet av Skifte eiendom og Voss kommune i fellesskap. Avviklingen av Langtidslagret Kystartilleri (LLKA), som omfattet alle kystfortene, er et annet eksempel. Etter mange års innsats ble prosjektet avrundet i fjor. Noen av fortene ble solgt, andre lukket, noen fredet og skal brukes som museum.

Vår betydelige miljøinnsats må også trekkes frem, blant annet flere oppryddingsprosjekter i tidligere skytefelt. Steinkjersannan er et eksempel; ammunisjonsrester og miljøgifter er fjernet og området solgt til Steinkjer kommune. Vi deler avhendingskompetansen vår med andre offentlige aktører. Ti prosent økning i antall solgte rådgivningstimer i 2013 viser behov for den unike kompetansen vår – også utenfor forsvarssektoren.

«VI ØNSKER Å GJØRE ENDA MER FOR Å FÅ REALISERT MEST MULIG VERDIER VED AVHENDING»

Hvilke forbedringspunkter har Skifte eiendom?

Å ivareta sektorens eiendomsverdier etter at de ikke lenger har en bruksverdi for Forsvaret. Vi ønsker å gjøre enda mer for å få realisert mest mulig verdier ved avhending. Ett av virkemidlene kan være mer utvikling av eiendommene gjennom reguleringsarbeider.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Av og til river og miljøsanerer vi bygg inne i en aktiv militærleir. Da er vi en del av vertskapet i leiren og sørger for at arbeidet skjer til minst mulig sjenanse for de som oppholder seg der. I tillegg er vi vertskap når vi holder salgsvisninger. Da hjelper vi potensielle interessenter til å se muligheter, samtidig som vi gir korrekt og god informasjon om eiendommene.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Videreutvikling av vår egen kompetanse for å møte det vi ser blir framtidens behov. Hvordan eiendomsmarkedet utvikler seg, og hva det vil kreve av oss, blir også spennende. I årene som kommer vil vi jobbe mye med overfløydige eiendommer som følge av Luftforsvarets omstilling, og vi har store og langsiktige oppgaver knyttet til

miljøopprydding i nedlagte skytefelt. Vi vil jobbe med færre, men større eiendommer for salg, og vi vil fortsatt tilby vår kompetanse til andre offentlige eiendomsbesittere.

Hva gjør deg stolt?

Vi arbeider etter slagordet: Spesialist i forvandling. Når vi lykkes med å gi eiendom nytt liv, øke tilgjengeligheten for allmenheten og har utført grundig miljørydding, blir jeg stolt. Jeg er særlig stolt av mine medarbeidere som gjør denne jobben hver dag, og som har en unik kompetanse både i forsvarssektoren og i statlig sammenheng.

Hva er Skifte eiendoms viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Vi påvirker forsvarsbudsjettet direkte gjennom å tilføre midler til forsvarsbudsjettet, og fritar forsvarssektoren fra fremtidige forpliktelser i form av driftsutgifter til bygg og anlegg og fremtidig miljøoppryddingsansvar. Siden 2001 har vi tilført Forsvaret 3,18 milliarder kroner. Det er et godt bidrag til å bygge forsvarsevne.

Harry Hellebust

PROSJEKTLEDER MILJØ SKIFTE EIENDOM

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

Vertskap er kunsten å få mennesker til å føle seg velkomne. Et godt vertskap innebærer god service, imøtekommenhet, kvalitet, vennskap og gjestfrihet.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Når vi sanerer eiendom eksempelvis i aktive leire, sørger vi for at Forsvaret får nødvendig informasjon om arbeidet via arenaleder. I vertskapsrollen ligger også at arbeidet vi gjør er til minst mulig sjenanse for de som oppholder seg i leiren.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Jeg bidrar med å redusere Forsvarets kostnader på eiendom, bygg og anlegg, og skaper inntekter som tilbakeføres til Forsvaret ved å avhende (selge, rive og sikre) bygningsmasse som det ikke lenger er behov for.

SKIFTE EIENDOM er ansvarlig for å avhende militære eiendommer i tråd med Stortingets mål og retningslinjer. Dette omfatter alt fra salg til miljøopprydding, tilrettelegging for sivil bruk og håndtering av hele prosessen fram til nye eiere overtar.

 skifte.no

2 750

millioner kvadratmeter

2 750 MILLIONER KVADRATMETER bygningsmasse er avhendet siden 2001. 143 144 kvadratmeter med forsvarseiendom ble avhendet i 2013.

IVARETAR HISTORIEN

Nina Eidem

DIREKTØR FORSVARSBYGG
NASJONALE FESTNINGSVERK

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg nasjonale festningsverk i 2013?

Forsvarsbygg nasjonale festningsverk har tøffe krav til resultatforbedring, som skal frigjøre midler til vedlikehold. I 2013 var målet åtte millioner kroner – gjennom målrettet innsats klarte vi å realisere ti millioner til vedlikehold av våre festningsverk. Vi har vært opptatt av å holde kostnadene nede, og å øke inntektene. Det har vi klart gjennom å reforhandle leiekontrakter hvor blant annet en større andel av forbrukskostnadene tas av leietaker, øke prisene og leie ut mer.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

2013 var et krevende, men bra år med gode resultater på flere områder! Forsvarsbygg nasjonale festningsverk klarte gjennom høy produksjon av vedlikehold å oppnå en positiv utvikling i tilstandsgrad, fra 1,59 til 1,51. Vi har også redusert vedlikeholdsetterslepet med 21 millioner kroner.

Ett viktig mål er å gjøre festningsverkene allment tilgjengelige, og i 2013 hadde vi 2,6 millioner besøkende. Det har vært et høyt aktivitetsnivå med mange og gode kulturtilbud.

Vi scorer også bra på kunde- og omdømmeundersøkelser. Det inspirerer oss, vi må konkurrere med det sivile markedet om mange av våre leietakere – og da er det hyggelig å få gode tilbakemeldinger. Vårt rådgivningsmiljø har også en sterk posisjon i sitt marked, og etterspørselen øker.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg nasjonale festningsverk?

Med bakgrunn i resultatkravene som er satt til oss, må vi kontinuerlig fortsette den gode trenden med å bli enda bedre. I 2014 er det satt

«VI REDUSERTE VEDLIKEHOLDS- ETTERSLEPET MED 21 MILLIONER KRONER I 2014»

krav om at vi skal frigjøre 12 millioner kroner til vedlikehold. Det forutsetter at vi konsentrerer oss om profesjonell drift, og samtidig sørger for at både kunder og publikum er tilfredse. Et sentralt element i dette er kundedialogen, hvor vi må avstemme kundens forventninger med våre leveranser.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Det er viktig at Forsvarsbygg har en felles serviceforståelse. I Forsvarsbygg nasjonale festningsverk snakker vi om at vertskapskultur er å ivareta publikum, leietakere og kolleger på en god måte. Vi arbeider med å skape en sterkere bevissthet om verdien av et godt vertskap, og hvordan vi skal etterleve dette. Dette er hovedtemaet for vår årlige samling i 2014.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Vi skal igjen klare ambisiøse økonomiske mål, vi skal sørge for verdivarende ivaretagelse av festningene gjennom tilstandsbasert vedlikehold og forebyggende drift. Gjennom et tilfreds publikum og oppfølging av forbedringspunkter i leietakerundersøkelsen skal vi sikre vårt gode omdømme. Det er også en viktig oppgave å befeste vår posisjon som unike rådgivere

med høy kompetanse på kulturminne, vern og utvikling.

Hva gjør deg stolt?

Jeg er meget stolt over festningene våre. Det er særegne bygg som det ikke er så mange av. Grunnlovsjubileet i 2014 gir et perspektiv på hvor viktig det er at vi tar vare på våre nasjonale festningsverk, hvor så mye av vår historie er representert. Stoltheten melder seg også når jeg tenker på alle forsvarsbyggerne som yter høy service og som hver dag gjør sitt beste for at kunder og brukere skal være fornøyde både på og utenfor festningene.

Hva er Forsvarsbygg nasjonale festningsverks viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Festningene er sentrale i forsvarssektorens historie og identitet, som er viktig selv for dagens moderne forsvar. Jeg ser også at festningene er ypperlige møteplasser mellom Forsvaret og det sivile samfunn – hvor publikum kan få et innblikk i Forsvarets virksomhet. Samtidig er jeg overbevist om at festningene bidrar til en positiv omdømmebygging av forsvarssektoren.

Øystein Andersen

FESTNINGSFORVALTER FREDRIKSTAD FESTNING
– GAMLEBYEN

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

Godt vertskap er god service. For meg er det viktig å legge til rette for å tilby flotte og åpne arenaer som byr på et bredt utvalg av opplevelser. Og at våre bygg er godt ivaretatt er alltid en viktig del av opplevelsen – der besøkende på festningen opplever at bare det å være der er gir en god følelse.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

I Forsvarsbygg nasjonale festningsverk skal vi i hovedsak ivareta publikum og besøkende på våre festninger samt våre leietakere. Vi er bevisste på verdien av å være et godt vertskap både med tanke på å tilrettelegge for åpne og flotte arenaer samt også det å være en profesjonell utleier. Dette er vi i Forsvarsbygg nasjonale festningsverk gode på og vi jobber systematisk og strategisk i tråd med våre langsiktige mål.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Festningens historie er sentral i alt som skjer her, og som forvalter har jeg en fantastisk mulighet til å framheve og formidle den militære historien. Det mener jeg er et flott bidrag til Forsvarets positive omdømme.

FORSVARSBYGG NASJONALE FESTNINGSVERK har ansvaret for å forvalte, ta vare på og utvikle festningsverk som ikke lenger brukes i Forsvarets tjeneste, samt selge kulturminnefaglige rådgivningstjenester.

 forsvarsbygg.no/festningene

2,6
millioner besøkende

2,6 MILLIONER besøkende gjestet de nasjonale festningsverkene i 2013. Forsvarsbygg nasjonale festningsverk forvalter og utvikler 14 festningsverk og 22 grensebefestninger.

IVARETAR EKSPERTKOMPETANSEN

Steinar Lie

DIREKTØR I FORSVARSBYGG FUTURA

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg futura i 2013?

Forsvarsbygg futuras tjenester blir i stadig økende grad etterspurt. Derfor må vi vokse for å kunne dekke etterspørselen. I 2013 rekrutterte vi inn 20 nye medarbeidere. Det er en stor utfordring å håndtere en slik vekst, hvor de nye medarbeiderne raskt må kjenne kundenes behov, organisasjonen og systemene. Det er gledelig å slå fast at vi har løst utfordringene bra, og at vårt solide ekspertmiljø hele tiden leverer gode produkter og tjenester.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Vi økte kapasiteten slik at vi slapp å avvise kunder – vi leverte på alle forespørsler. Det er viktig for oss. Et annet viktig mål har vært å etablere Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg, et oppdrag gitt av Regjeringen i 2012. Vi har raskt bygget en ekspertposisjon, og vår kompetanse benyttes også av virksomheter utenfor forsvarssektoren. Vi kan nå si at futura blir involvert i alle større offentlig drevne bygningsprosjekter hvor sikring er en viktig faktor.

Våre miljørådgivere har markert seg innenfor sine fagområder og bidrar nå i sterk grad med å sette rammebetingelser. Advokatene i futura er noen av de fremste i Norge på tvistesaker, og vi har i 2013 vist at vi har spart Forsvarsbygg for betydelige beløp i året som har gått.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg futura?

Vi må ta en tydelig – og holdbar – posisjon i våre bransjer. Nå gjelder det å fullt ut utnytte den kraften som ligger i den økte etterspørselen av våre tjenester. Det betyr også å ivareta en høy kundetilfredshet og å være et naturlig samlingspunkt for den kunnskap

«VI HAR STYRKET VÅR POSISJON SOM ET AV NORGES LEDENDE FLERFAGLIGE RÅDGIVNINGSMILJØ»

som etterspørres av bransjene vi opererer i. Det er viktig at vi ikke blir «spist opp» av de løpende oppdragene, men evner å løfte blikket og se framover. Fagene er i utvikling, kundenes behov endrer seg og vi må være i forkant ved å kontinuerlig utvikle våre produkter og tjenester. For å rekruttere både kunder og nye medarbeidere må vi bygge et attraktivt omdømme – vi skal forsterke vår posisjon som et av Norges ledende flerfaglige rådgivningsmiljø med tjenester rettet mot eiendom, bygg og anlegg.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Forsvarsbygg futura skal gjennom sine tjenester bidra til at hele Forsvarsbygg kan bygge en vertskapskultur, som handler om å drifte, forvalte og utvikle gode arenaer til forsvarssektoren. Vår kompetanse, leveranser og innsikt skal bidra til å styrke Forsvarsbyggs kundefront.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Forsvarsbygg futura skal styrke sin posisjon gjennom bransje- og fagseminar, samt forsterke profileringen av våre tjenester og produkter, ikke minst gjennom betydelige nettsatsinger. For å kunne imøtekomme forventet

etterspørsel er det realistisk å planlegge for 10–15 nye medarbeidere i 2014. Ved årets slutt forventer vi da å være rundt 100 ansatte. Eventuell vekst må integreres i organisasjonen på en god måte slik at vi bygger en sterk posisjon og har fornøyde kunder.

Hva gjør deg stolt?

Når vi får proaktive, positive tilbakemeldinger fra kundene, når mine kolleger sier at de trives og opplever Forsvarsbygg futura som et stimulerende miljø å arbeide i – og når tunge bransjeaktører framhever oss som eksperter i bransjen. Jeg er stolt over at vi bidrar til gode løsninger til beste for samfunnet.

Hva er Forsvarsbygg futuras viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Forsvarsbygg futura er et ekspertmiljø, og vi ser at det i stadig økende grad er behov for ekspertise for å utvikle og levere gode løsninger, ikke minst innen forsvarssektoren. Forsvarets behov og krav blir stadig mer spesialiserte – og der har vi gjennom våre produkter og tjenester en viktig rolle å fylle.

Ingunn Milford

FAGLEDER FOR STØY OG VIBRASJONER, MILJØAVDELINGEN
FORSVARSBYGG FUTURA

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

De fleste av våre oppdrag er i samarbeid med andre forretningsområder i Forsvarsbygg. Det viktigste for oss er å forstå oppdragsgivers behov og hva som er formålet – hva det skal brukes til, slik at vi med vår ekspertise kan levere akkurat det kunden har behov for.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Jeg mener det er viktig å være ydmyk overfor kunden, som best kjenner sitt problem og utfordring. Vi må ha god dialog, slik at begge parter kan forstå og respektere rammer og begrensninger. Eksempelvis legger støyregelverket begrensninger på Forsvarets aktivitet. Det er vår jobb på miljøavdelingen å formidle regelverket på en forståelig måte. Vi kan gjøre støyberegninger og vise hvilke restriksjoner støygrenser fører til, samt hvilke mulige løsninger som kan benyttes.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Sammen med faggruppen for støy og vibrasjoner arbeider jeg for å legge til rette for fornuftige rammebetingelser når det gjelder skyte- og øvingsfelt. Dette er et viktig arbeid, hvor målet er en optimal løsning som både Forsvaret, kommunen og berørte naboer kan leve med.

FORSVARSBYGG FUTURA er et ledende rådgivningsmiljø med ekspertise innen beskyttelse og sikring av bygg, forskning og utvikling, forsvarsspesifikke miljøutfordringer og juridisk rådgivning.

 forsvarsbygg.no/kompetansesenter

74%

økning i salg

74 % ØKNING I SALG av rådgivningstimer til eksterne kunder i 2013. Dette viser at Forsvarsbygg futura befester sin posisjon som en ledende aktør innen blant annet sikring av bygg.

IVARETAR FORSVARSBYGG

Bjørn Georg Hagen

DIREKTØR I FORSVARSBYGG
FELLESTJENESTER

Hva har vært de viktigste utfordringene for Forsvarsbygg fellestjenester i 2013?

Det kan kort oppsummeres i å forstå, forenkle og fornye Forsvarsbygg. Forstå ved å møte våre brukere i Forsvarsbygg på deres premisser, hvilket vi ikke har lykket med i tilstrekkelig grad tidligere.

I 2013 etablerte vi blant annet Ansattsentret, som har som mål å løse 80 prosent av henvendelsene som vi mottar til fellestjenester i første linje. Forenkle i den forstand at prosesser knyttet til ankomst av nye medarbeidere, endring i ansettelsesforhold og avgang er vesentlig forenklet. Her har vi allerede gjort merkbare forbedringstiltak. Fornyng handler i stor grad om å knytte Forsvarsbygg tettere sammen, uavhengig av forretningsområder og geografisk plassering. Ett viktig verktøy er kvalitetssystemet som vi implementerte i juni i fjor. Det skal sikre felles prosesser og kontinuerlig prosessforbedringer.

Jeg vil også nevne vårt nye intranett, eller virksomhetsportalen som ble implementert i 2013. Det har blitt Forsvarsbyggs nav hvor man finner alt fra nyheter, lønns-slippen, fag- og støttesystemer og mye mer.

Hvilke viktige mål ble nådd i 2013?

Vårt viktigste mål var – og er – å levere gode basistjenester som regnskap, arkiv, sikkerhetstjenester, lønn, HR og IKT-tjenester. At vi fikk etablert Ansattsentret, dokumentert alle administrative prosesser i Kvalitetssystemet, implementert virksomhetsportalen samt levert avtalt IT-prosjektportefølje var også sentrale leveranser i 2013. Til tross for at 2013 var året med høyeste produksjonsvolum i vår ti år lange historie, klarte vi å levere på budsjett – i et år hvor vi har hatt reduksjon i syke-

«VI TILRETTELEGGER SLIK AT ØVRIGE I FORSVARSBYGG KAN KONSENTRERE SEG OM Å BYGGE FORSVARSEVNE»

fraværet i tillegg til at forretningsområdet har scoret høyt i medarbeidertilfredshet. Vi er også fornøyd med at vi har god samhandling med fagforeninger og verneombud – dette er viktige faktorer for god måloppnåelse.

Hvilke forbedringspunkter har Forsvarsbygg fellestjenester?

Det er absolutt rom for i enda sterkere grad å forenkle administrative prosesser, og det skal vi fortsatt ha søkelys på. Vi har videre en utfordring i å dekke ulike behov for IKT-støtte. Forsvarsbyggs forretningsområder har veldig forskjellige oppgaver, og vi skal i enda sterkere grad tilrettelegge for deres unike IKT-behov. Det er ikke alltid de økonomiske rammene som er begrensningen på IKT-området, mye kan løses ved smarte løsninger. Vi har startet bra, men vi har langt igjen.

Hva legger du i begrepet vertskapskultur?

Det ligger naturlig til vår rolle som leverandør av fellestjenester internt i Forsvarsbygg å være et godt vertskap for våre brukere i organisasjonen. Vi skal behandle dem som gjester ved å yte god service, være imøtekomende og by på kvalitative gode løsninger. Forsvarsbygg fellestjenester skal balansere leverandør- og myndighetsrollen. I leverandørrollen er det vertskapskulturen som skal være fremtredende. Ved utøvelse av myndighetsrollen utføres dette

høflig, men bestemt, det er her vi skal være de gode rådgivere.

Hvilke er de viktigste oppgavene i 2014?

Det er absolutt å levere gode basistjenester i den daglige drift, blant annet ved å sørge for korrekte lønsslipper til rett tid, arkivtjeneste, HR-tjenester og de andre viktige administrative funksjonene. Stabil og robust IKT-drift er en kritisk suksessfaktor. At Ansattssenteret fungerer gir gode rammevilkår for alle medarbeidere i hele Forsvarsbygg. Digitalisering av informasjonen, nye distribusjonsformer, mobile konsepter og samhandlingsløsninger har også høy prioritet.

Hva gjør deg stolt?

Jeg er stolt over å få være med på et lag med 78 høyt kompetente og godt motiverte medarbeidere. Vi er avhengig av hver enkelt medarbeider, alle har unike posisjoner. Når jeg uoppfordret får skryt av mine kolleger fordi mine medarbeidere i fellestjenester har gjort en ekstraordinær innsats, blir jeg stolt og glad – og det er ofte!

Hva er Forsvarsbygg fellestjenesters viktigste bidrag til å bygge forsvarsevne hver dag?

Som ansvarlig for Forsvarsbyggs administrative prosesser skal vi rett og slett tilrettelegge for at de øvrige forretningsområder i størst mulig grad kan konsentrere seg om å bygge forsvarsevne.

Øivind Johnsen

TEAMLEDER IKT SYSTEM FORSVARSBYGG FELLESTJENESTER

Hva betyr begrepet vertskap for deg?

For meg er godt vertskap å yte service slik at våre brukere føler seg trygge på at vi tilbyr gode løsninger – som igjen gjør at de føler seg ivaretatt.

Hvordan bør Forsvarsbygg utøve sitt vertskap?

Først og fremst må vi forstå forretningsområdenes ulike behov og utfordringer. Gjennom samarbeid og forståelse kan vi utnytte stadig flere av mulighetene som ligger i digitalisering. De administrative løsningene må spille godt sammen og skal dekke et felles behov, samtidig forvalter og videreutvikler vi løsninger som ivaretar Forsvarsbyggs håndtering av eiendom, bygg og anlegg.

Hvordan bidrar du til å bygge forsvarsevne?

Forsvarsbygg er en viktig støtte for forsvarssektoren. Vårt bidrag er å forvalte og utvikle gode løsninger for et godt samspill mellom oss og våre kunder og brukere. Nye muligheter er på full fart inn i bransjen, for eksempel bruk av bygningsinformasjonsmodeller (BIM). Vi ser muligheter og behov for løsninger som gir en bedre utnyttelse av informasjonen og modellene i hele livssyklusen til et byggeprosjekt.

FORSVARSBYGG FELLESTJENESTER leverer administrative støttetjenester til alle enheter internt i Forsvarsbygg.

 forsvarsbygg.no

800
elektroniske møter

800 ELEKTRONISK MØTER blir gjennomført hver måned i Forsvarsbygg, som vektlegger samhandling og miljø. Fellestjenester legger til rette for at elektroniske møter finner sted på tvers av enheter og geografi.

FORSVARSBYGG I 2013

Den fremste oppgåva til Forsvarsbygg er å planleggje, skaffe og drifte høvelege eigedomar, bygg og anlegg for utviklinga av eit framtidretta norsk forsvar. Resultatet av arbeidet som vart gjennomført i 2013, viser at vi framleis arbeider målretta med dette.

931

millionar kroner
i innsparingar

TOTALE INNSPARINGAR i 2013 i reduserte leiekostnader på grunn av avhenda eigedom, bygg og anlegg, effektivisering av drift og energisparing.

EIGEDOMANE Ei av dei viktigaste oppgåvene til Forsvarsbygg er å ta vare på verdiane i bygga, anlegga og eigedomane våre til forsvarssektoren. Forsvarsbygg hadde ved utgangen av 2013 ansvar for ein eigedomsporfølgje på 4 105 617 kvadratmeter bygningsareal, og i alt eit areal på 1 581 631 dekar eigedom. Eigedomsporfølgja utgjer 12 633 bygg og anlegg, og 9688 bygg. Ei viktig oppgåve er å arbeide aktivt for å unngå verditap. Dette gjer vi gjennom godt planlagt og førebyggjande vedlikehald og fornying av bygga. Vedlikehaldet er basert på ei vurdering av tilstanden til eigedomane. Tilstandsvurderingane i 2013 syner ei marginal endring i tilstanden til bygga. Tilstanden på dei antikvariske murane på festningane er gjort betre gjennom auka vedlikehald og tryggingstiltak dei siste åra.

Forvaltingsmodellen til forsvarssektoren vart innført for å synleggjere dei faktiske kostnadene knytte til Forsvaret sin bruk av eigedom, bygg og anlegg (EBA). Dette vil seie at Forsvaret brukar og betaler leige for EBA som er naudsynt for sine aktivitetar. EBA som ein ikkje lenger har bruk for, blir utrangert og seld. Det som blir spart på utrangeringa av unyttig eigedomsmasse og effektivisering av EBA, brukar Forsvaret til å auke innsatsevna si.

Forsvarsbygg skal rekne ut kostnadsdekkjande husleige for alle bygga og anlegga dei disponerer. Husleiga blir rekna ut med bakgrunn i heile livsløpet, såkalla livssyklus-kostnad. Den kostnadsdekkjande husleiga skal dekkje forvaltning, drift og vedlikehald av bygga. Delar av husleiga blir brukt til nye investeringar og fornying av bygg.

OMDØMME OG KOR NØGDE KUNDANE ER MED FORSVARSBYGG Forsvarsbygg har i 2013 gjennomført fleire undersøkingar for å få eit klart bilete av

omdømmet, kva kundane er nøgde med og kva dei er misnøgde med. Resultata frå undersøkinga viser at omdømmet og kor nøgde kundane er med leveransane til Forsvarsbygg, er svært varierende. Omdømmet er særleg godt i offentleg sektor, men samstundes svært dårleg i Forsvaret. Forsvarsbygg haustar godhug for sine kompetente og serviceinnstilte medarbeidarar, samt at kundane oppfattar Forsvarsbygg som ein fagleg dugeleg eigedomsforvaltar. Dei viktigaste forbettringsområda er vedlikehald av bygg, kommunikasjon med kundane og synleggjering av verdiskaping for Forsvaret.

Forsvarsbygg nasjonale festningsverk hadde ei eiga kundeundersøking også i 2013, og resultata for undersøkinga viser høg grad av nøgde kundar.

Etter ein periode med nedgåande tendens, betra Skifte eigedom sin grad av nøgde kundar i 2012. Ei ny undersøking vart gjennomført hausten 2013. På grunn av lågt respondentutval er det hefta stor uvisse til resultata. Likevel er undersøkinga ein indikasjon på at kundane er mindre nøgde, og at ein må setje i verk tiltak for forbetring i 2014.

NYETABLERINGAR I 2013 vart det investert nærare 1,766 milliardar kroner i fornyingar og nye bygg og anlegg. Mellomstore og viktige prosjekt som vart avslutta i 2013, er innvendig renovering av bygning 58 på Akershus festning. På Bardufoss vart Hæren sitt nye leiingsbygg bygd i energiklasse A ferdigstilt. Andre viktige prosjekt var ny lyssetjing rundt Akershus festning. På Kongsvinger vart kaserna for kurs og konferanse renoverert, i tillegg til at Kongsvinger festning fekk eit nytt og moderne festningshotell i 2013.

SAL OG RYDJING AV EIGEDOM Forsvarsbygg avhenda 143 144 kvadratmeter bygningsmasse i 2013. 83 000 kvadratmeter av dette vart avhenda gjennom sal. Forsvarsbygg selde forsvarseigedom for 408 millionar kroner i 2013. 30 prosent av inntektene kjem frå privat sektor, og privatpersonar har i hovudsak kjøpt bustader. Det største enkeltsalet var bustadtomteområdet på Ulsnes, som vart seld for 50 millionar kroner. Netto kontantresultat for eigedomssalet var på 197 millionar kroner. Dette er pengar som vart ført tilbake som inntekter til Forsvarsdepartementet.

Ei anna viktig oppgåve er miljøsanering, riving og rydjing av tidlegare forsvarseigedomar. I 2013 vart det brukt 154 millionar kroner på dette.

BETRA FORVALTNING Som ein del av staten legg Forsvarsbygg stor vekt på at forvaltninga skal vere god og forsvarleg. Forsvarsbygg har dei siste åra hatt ekstra stor oppmerksomhet på å få forvaltninga i orden, og det same gjeld for 2013. Arbeidet med gode rutinar og praksis er begge vidareførte. Det har frå toppleiinga og ut i heile organisasjonen vore arbeid med uforminska styrke med haldningar, etikk og leiing for å sikre at arbeidsoppgåver blir gjort godt innanfor kravet til forsvarleg forvaltning. Denne monalege innsatsen over fleire år har gjeve gode resultat. I 2013 fekk Forsvarsbygg det avsluttande revisjonsbrevet frå Riksrevisjonen utan vesentlege merknader.

ØKONOMI Forsvarsbygg fekk i 2013 driftsinntekter og kapitalinnskott til investering på 6,66 milliardar kroner. Driftsresultatet før nedskrivingar vart -12 millionar kroner. Det budsjetterte driftsresultatet var på 163,5 millionar. Avviket kjem i hovudsak frå forretningsområdet Avviket kjem i hovudsak fra forretningsområdet Forsvarsbygg utleige og kjem av endring av rekneskapsprinsippet knytt til avskrivingar på NATO-bygg og eit underskot som gjelde forsyningsområdet. Vidare er det ikkje budsjettert med bokført verdi av solgte eigedomar som for 2013 er 106,6 millionar kroner. Det er gjennom året nedskrive verdiar på utrangert og avhenda eigedom på kr 135 mill. Nedskrivingar på EBA belastar resultatet til Forsvarsbygg. Resultat etter nedskrivingar på eigedom vart negativ med kr 147,7 mill.

Inntektene kjem frå leigeinntekter på nærare 2,2 milliardar kroner, og forsyning, reinhald og vertskapstenester på 1,5 milliardar kroner (2012). I 2013 vart det investert i ulike byggeprosjekt for i underkant av 1,56 milliardar kroner, og det vart seld forsvarseigedom for 408 millionar kroner.

ETTERSPURD KOMPETANSE Forsvarsbygg har høg og unik kompetanse på ei rekkje fagområde. Verksemda opplever ein auke i etterspurnaden etter denne kompetansen frå andre offentlege eigedomseigarar. Dette gjeld i hovudsak fagområde som vern og sikring av bygg og anlegg, kulturminnevern og avhending av offentlig eigedom. I 2013 vart det seld godt over 30 000 rådgjevingstimar til andre verksemder.

Å kunne bidra med rådgjeving også utanfor forsvarssektoren, er eit bidrag til ein oppdatert og robust kompetanse innanfor område som er sentrale for Forsvarsbygg og forsvarssektoren. Mykje av spisskompetansen til Forsvarsbygg er tufta på forskning og utvikling, og Forsvarsbygg ønskjer å vere tidleg ute for å møte Forsvaret sine framtidige behov og for å bidra til ei god utvikling i eigedomsbransjen.

Trugsbiletet i dag har stilt nye krav til sikring av viktige funksjonar i samfunnet. Med dette som bakgrunn vedtok regjeringa i 2012 at Forsvarsbygg skulle få ansvaret for eit kompetansesenter for vern og sikring av staten sin eigedom, bygg og anlegg. Sidan etableringa av Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg i 2012, er Forsvarsbygg no involvert i alle store statlege sikringsprosjekt. Denne ekspertkompetansen vart også brukt av 20 kundar utanfor forsvarssektoren. Mellom anna som rådgjevarar for Statsbygg, Stortinget og Statoil i tilfellet In Amenas. Denne typen rådgjeving til eksterne kundar auka med 74 prosent i 2013. For å ha kapasitet som tilsvarar etterspurnaden, har det difor vore ein monaleg tilvekst på ekspertkompetanse i 2013 innan rådgjevarmiljøet knytt til vern og sikring av verdiar, menneske og miljø.

REKRUTTERING Nyrekrutteringar som Forsvarsbygg gjorde i 2013, ligg i hovudsak til styrking av kompetanseområda som Forsvarsbygg kampflybase

33 %

av toppleiinga
i Forsvarsbygg
er kvinner

I 2013 var det **40 PROSENT** kvinner
i Forsvarsbygg.

3,18

milliardar kroner
i salsinntekter
i perioden 2001-2013

Forsvarsbygg selde forsvarseigedom for **408 MILLIONER** kroner i 2013.

LEIINGA I FORSVARSBYGG

30 000

rådgivingstimar

ETTERSPURD KOMPETANSE. I 2013 blei det selt godt over 30 000 rådgivingstimar til andre verksemdar.

og Nasjonalt kompetansesenter for sikring av bygg. Forsvarsbygg har ålment hatt lite utfordringar med å få tak i den kompetansen som har vore etterspurd, trass i at vi opererer i ein arbeidsmarknad med stor konkurranse. Forsvarsbygg har lagt vekt på korleis vi profilerer oss best mogleg mellom potensielle kandidatar, samt å ha effektive prosessar. Mellom anna har Forsvarsbygg vore synlege på karrieredagar og gjennom bedriftspresentasjonar på universitet og høgskular. Vi har opplevd at det er mange søkjarar på dei ledige stillingane våre. I 2013 har vi tilsett om lag like mange menn som kvinner.

Forsvarsbygg legg til rette for større mangfald og tilsetjing av personell med nedsett funksjonsevne. I samband med dette er det satsa på opplæring og informasjon internt. Fleire personar har hatt praksisplass i Forsvarsbygg i løpet av 2013 i samarbeid med NAV. Fokus på sysselsetjing av denne gruppa held fram inn i 2014, og blir ivareteke gjennom rekruttering og profilering av Forsvarsbygg som ein IA-organisasjon (inkluderande arbeidsliv).

STILLINGAR MED KARANTENE OG/ELLER SAKSFORBOD Per 31. desember 2013 var det to stillingar under utlysing som var underlagt karantene og saksforbod.

Det blir arbeid med å kartleggje behovet for ytterlegare vurdering av karantene og saksforbod. For dei eksisterande stillingane vil det vere naturleg å gjere ein gjennomgang av leiinga i kvart forretningsområde. Andre nøkkelstillingar blir særskilt kartlagd. Vurderinga av karantene og saksforbod blir lagt inn ved tilsetjingar for nøkkelstillingar.

MILJØ Forsvarsbygg heldt i 2013 fram andre del av energileiingsprogrammet, Energileiing i Forsvaret fase 2. Energisparinga blir rekna til å vere 22 GWh i 2013. I same perioden vart CO₂-utslepp redusert med 35,8 prosent i 2013 (samanlikna med 2011-tal), noko som tilsvarer en CO₂-reduksjon på 7 160 tonn.

Energileiingsprogrammet har i 2013 hatt stort fokus på ombygging av ventilasjonsanlegg, varmeanlegg og sanitæranlegg, og oppgraderinga av sentrale driftskontrollanlegg. Desse aktivitetane vil redu-

1 Frode Sjørnsen

ADMINISTRERANDE
DIREKTØR

2 Haakon Øberg

DIREKTØR
FORSVARSBYGG EIGEDOM

3 Roger Jenssen

DIREKTØR
FORSVARSBYGG UTVIKLING

4 Olaf Dobloug

DIREKTØR
FORSVARSBYGG KAMPFLYBASE

5 David Halvorsen

DIREKTØR
FORSVARSBYGG UTLEIGE

6 Marit Jakobsen Leganger

DIREKTØR
SKIFTE EIGEDOM

7 Nina Eidem

DIREKTØR
FORSVARSBYGG NASJONALE
FESTNINGSVERK

8 Steinar Lie

DIREKTØR
FORSVARSBYGG FUTURA

9 Bjørn Georg Hagen

DIREKTØR
FORSVARSBYGG FELLESTENESTER

10 Rina Brunsell Harsvik

KOMMUNIKASJONSDIREKTØR

11 Ragnar Bjørngaas

STRATEGI- OG
UTVIKLINGSDIREKTØR

12 Cecilie Stadaas

ØKONOMIDIREKTØR

13 Dag Westby

DIREKTØR
INTERNKONTROLL

sere energibruken opp mot 30 prosent sjølv om effekten av dette først vil slå ut for fullt når anlegga har vore i drift gjennom heile 2014. Eit anna viktig satsingsområde i 2013 har vore å opprette stillingar med dedikert ansvar for å spare og optimalisere energibruken i eigedomane, bygg og anlegg til Forsvarsbygg. I tillegg har det vore stort fokus på å auke den tekniske kompetansen til driftspersonalet.

Energileiingsprogrammet fekk Forsvarsdepartementets miljøvernpris 2013 for prosjektet sin unike storleik og kompleksitet, og kan ikkje samanliknast med noko tilsvarande i Noreg. I tillegg fekk Forsvarsbygg Enova-prisen, «Det grønne gulleb», for sitt arbeide med energileiing.

Eit av miljøprosjekta i Forsvarsbygg i 2013 er eit nytt og miljøeffektivt biobrenselanlegg som vart sett i drift og leverer sirkulerande vassboren varme til alle bygga ved Garnisonen i Sør-Varanger. Ut av pipa kjem det rein vassdamp, og miljøeffekten er ein reduksjon av om lag 2 240 tonn CO₂ til lufta.

Forsvarsbygg si eiga verksemd fører med seg avgrensa fare for forureining med miljøfarlege stoff. På eigedomane vi forvaltar, blir det likevel drive verksemd som leier til fare for forureining av det ytre miljøet. Monalege mengder forureining kjem frå eldre militærverksemd. Forsvarsbygg samarbeider tett med forureiningsstyresmaktene for å sikre ei effektiv og miljøvenleg god handsaming av desse miljøutfordringane. Dette gjeld også for eigedomar som skal avhendast.

I samband med riving av utrangerte bygg vart det i 2013 produsert over 47 000 tonn byggeavfall. Av dette ble det levert rundt 1400 tonn farlig avfall til godkjent mottak. Med dette hadde Forsvarsbygg ei kjeldesorteringsgrad på 99 prosent i 2013.

Miljørydjing er eit anna viktig område for Forsvarsbygg i 2013 og framover. Inn under dette kjem det fleire skytefelt. Eit dome på dette er Lørbern (Storskaret) der det vart gjennomført sanering og fjerning av rundt 9 000 tonn masse forureina med tungmetall frå skyteverksemd. Forureina masse blir grave opp og frakta til godkjent mottak. Frisk

masse blir sådd til, og nye metodar blir prøvd for å hindre at ny forureining oppstår ved deponia. Nokre andre miljørydjingstiltak i 2013 er Frøy, der det vart rive delar av kraftlinja i Kitdalen, og sju anlegg på fjellet i Kitdalen vart miljøsanert.

Eit anna stort miljøprosjekt er rydjing av sjøbotnen på Ramsund i Nordland. Her har sjøbotnen utanfor Forsvarets orlogstasjon vore sterkt forureinsa med miljøgifter i mange år. Fjorden er no på god veg til å bli friskmeld, etter at meir enn 100 000 kvadratmeter sjøbotn er sugemudra og forureina masse vart transportert til godkjent mottak i Bodø.

KOMPETANSE Forsvarsbygg får i all hovudsak dekt kompetansebehovet i organisasjonen per i dag. For å sikre riktig framtidig kompetanse vart det gjennomført ein kompetanseanalyse i 2013. Analysen avdekkja utfordringar som gjeld høg aldersavgang hjå driftspersonell, samt eit veksande kompetansegap som følgje av nye teknologiske krav. Innanfor ingeniørsegmentet vart det også avdekt behov for kompetanseheving innan prosjektfaget. Det er i gang arbeid for å planleggje naudsynt opplæring av driftspersonell, og prosjektutdanning er etablert. Prosjektutdanninga er eit tilbod til alle tilsette i Forsvarsbygg, men er særleg tilpassa og retta mot det største ingeniørmiljøet i Forsvarsbygg. Iverksette tiltak er mellom fleire ledd i å sikre at Forsvarsbygg utviklar seg til ein moderne kompetanseorganisasjon. Det vil vere viktig å strategisk knyte Forsvarsbygg til sentrale fag-/undervisningsmiljø framover for å sikre at vi har rett kompetanse på rett stad.

Det er i 2013 sett fokus på utvikling av Forsvarsbygg sin organisasjonskultur, mellom anna gjennom leiarkonferansen i år. Forventingar til godt leiar- og medarbeiderskap kjem fram gjennom leiar- og medarbeidarprinsippa våre og desse blir følgde opp i leiarutviklingsprogrammet vårt og er integrert i verktøyet vårt for medarbeidarutvikling. Verktøy for oppfølging og evaluering har for 2013 vore 360 graders leiarevaluering- og medarbeidarundersøkingar. Gjennomføring av 360 graders leiarevaluering har vore eit viktig utviklingstiltak retta mot kvar einskild leiar, og har lagt vekt på å gje leiarane høve til refleksjon og høve for utvikling. Det er også utarbeidd eit

4 105 617

kvm bygningsmasse

ER FORVALTA I 2013. Forsvarsbygg forvalta og 12 663 bygg og anlegg – av dette er 9 688 bygg.

 [facebook.com/forsvarsbygg](https://www.facebook.com/forsvarsbygg)

 [@forsvarsbygg](https://twitter.com/forsvarsbygg)

nytt leiarprogram for Forsvarsbygg sine nivå 4-leiarar. Programmet er den største satsinga på leing i Forsvarsbygg nokon gang, og blir iverksett i 2014.

LIKESTILLING Forsvarssektoren og egedomsbransjen er område med mange menn, og dette gjeld også for Forsvarsbygg. Per 1. januar 2012 vart det gjort 1 425 årsverk i Forsvarsbygg. På slutten av året hadde talet på årsverk auka til 1523. Talet på tilsette på slutten av året var 1 692 (1495 fast tilsette, 77 mellombels tilsette og 120 timelønte; pensjonistar og sykevikarar), av desse var 15 militært tilsette på heiltid. Dei militære stillingane var fordelte på følgjande gradar: kaptein, major og oberstløytnant. Alle dei tilsette i militære stillingar er menn.

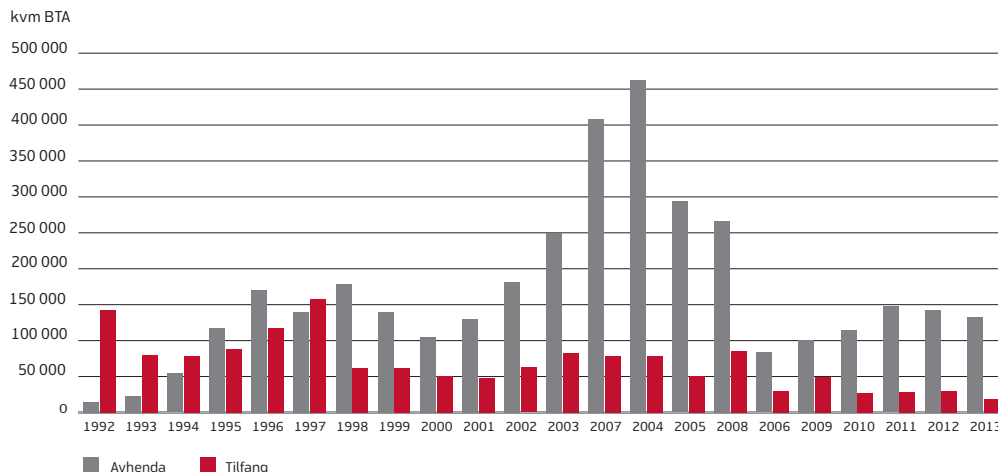
I 2013 var prosentdelen av kvinner i Forsvarsbygg 40 prosent. Det utgjer 33,3 prosent i toppleiinga, som er ein auke på 10,3 prosent sidan 2012. Totalt er det 23 prosent kvinner i leiarstillingar, som er ein auke på fire prosentpoeng.

UTSIKTENE FOR 2014 OG FRAMOVER Stortinget behandla i 2012 den nye langtidsplanen for forsvarssektoren, Prop. 73 S (2011–2012) «Et forsvar for vår tid». Med dette som bakgrunn har Forsvarsbygg i 2012 utvikla forretningsstrategi for 2013–2016. For

å realisere framtidsbiletet vårt prioriterer Forsvarsbygg fire satsingsområde i denne perioden: Strategisk portefølgjestyring, heilskapleg leveransar, konkurransedugleik, kompetanse og leiarutvikling. Forsvarsbygg har i 2013 arbeidd vidare med desse satsingsområda.

Som følge av Forsvarsbygg sin nye forretningsstrategi vart forretningsrådet Forsvarsbygg eigedom etablert i 2013. Meininga er å betre Forsvarsbygg sitt arbeid med strategisk portefølgjestyring. Hovudoppgåva er langsiktig verdibevaring av eigedomsportefølgja til forsvarssektoren. Strategisk styring av eigedomsportefølgja er det viktigaste bidraget frå Forsvarsbygg til effektivisering av forsvarssektoren. Dette betyr fokus på verdibevaring og bruksverdi for Forsvaret samt kostnadseffektivitet i eit livsløpsperspektiv. Forsvarsbygg eigedom skal sikre at den verdibevarande EBA-målsetjinga til Forsvaret blir ivareteke kvalitativt og kvantitativt gjennom målretta styring og koordinering av plangrunnlaget samt strategisk rådgjeving. Sentralt i arbeidet står også målbare bidrag til verdiutvikling av portefølgja som blir forvalta i dei andre forretningsområda.

UTVIKLING I EIGEDOMSPORTEFØLJA

Forsvarsbygg 2013

REGNSKAP MED NOTER

- 40 RESULTATREGNSKAP
- 41 BALANSE
- 42 KONTANTSTRØMANALYSE
- 43 NOTER

RESULTATREGNSKAP

TALL I 1 000 KRONER	NOTER	31.12.13	31.12.12	31.12.11
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Leieinntekter		2 230 696	2 195 696	2 110 032
Inntekter forsyning, renhold og vertskapstjenester		1 534 009	1 306 454	1 484 240
Inntekter fra investeringsprosjekter		2 107 437	1 914 013	1 809 835
Kapitalinnskudd investeringsprosjekter		-1 760 224	-1 630 704	-1 458 247
Gevinst ved salg av anleggsmidler		301 637	427 311	378 151
Inntekter fra bevilgninger		376 007	283 094	270 778
Honorarinntekter mv.		111 481	106 913	105 498
Sum driftsinntekter	3	4 901 043	4 602 777	4 700 287
Vare- og tjenestekjøp		1 895 709	1 719 083	1 681 328
Leiekostnader innleide bygg		230 384	248 758	255 001
Energikostnader		539 894	495 370	593 828
Lønnskostnader	4	964 897	860 490	807 983
Avskrivninger	5	1 072 111	1 056 953	1 035 417
Andre driftskostnader		209 969	191 390	185 634
Sum driftskostnader, før nedskrivninger		4 912 964	4 572 044	4 559 190
Driftsresultat før nedskrivninger		-11 921	30 733	141 097
Nedskrivninger	5	135 836	83 976	142 137
Nedskrivning Kjeller		0	0	75 951
Driftsresultat		-147 757	-53 243	-76 991
FINANSINNEKTER OG FINANSKOSTNADER				
Finansinntekt	11	472	8 126	944
Annen finanskostnad		-231	-351	-148
Netto finansresultat		241	7 775	796
ÅRSRESULTAT		-147 516	-45 468	-76 195
OVERFØRINGER				
Overført til/(fra) egenkapital	10	-147 516	-45 468	-76 195
Sum overføringer		-147 516	-45 468	-76 195

BALANSE PER 31. DESEMBER

TALL I 1 000 KRONER	NOTER	31.12.13	31.12.12	31.12.11
EIENDELER				
Anleggsmidler				
Tomter	5	2 302 485	2 333 960	2 345 427
Bygg, anlegg og infrastruktur	5	35 791 255	35 490 644	35 374 833
Anlegg under utførelse	6	2 740 293	2 534 671	2 150 666
Eiendeler, utstyr og inventar	5	65 277	55 907	47 390
Aksjer		2	2	2
Fordring omstillingsmidler		-	-	3 710
Sum anleggsmidler		40 899 312	40 415 184	39 922 028
OMLØPSMIDLER				
Kundefordringer	7	55 558	64 008	48 422
Andre kortsiktige fordringer		336 719	315 237	386 723
Mellomværende eier		38 808	29 004	29 552
Sum omløpsmidler		431 085	408 249	464 697
SUM EIENDELER		41 330 397	40 823 433	40 386 725
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital				
Innskutt egenkapital				
Innskutt egenkapital	10	40 087 627	39 280 466	38 594 431
Sum innskutt egenkapital		40 087 627	39 280 466	38 594 431
Opptjent egenkapital				
Annen opptjent egenkapital	10	557 798	959 230	1 257 582
Sum opptjent egenkapital		557 798	959 230	1 257 582
Sum egenkapital		40 645 425	40 239 696	39 852 013
Forpliktelse og gjeld				
Avsetning for forpliktelse				
Avsetning for omstillingskostnader		0	0	3 710
Sum avsetninger for forpliktelse		0	0	3 710
Kortsiktig gjeld				
Leverandørgjeld		132 940	119 109	149 556
Annen kortsiktig gjeld		552 032	464 628	381 446
Sum kortsiktig gjeld		684 972	583 737	531 002
Sum forpliktelse og gjeld		684 972	583 737	1 518 243
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		41 330 397	40 823 433	40 386 725

KONTANTSTRØM- ANALYSE

TALL I 1 000 KRONER	31.12.13	31.12.12	31.12.11
DIREKTE MODELL – BASERT PÅ RAPPORTERING TIL STATSREGNSKAPET			
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter			
Innbetalinger fra honorarinntekt og bevilgning	127 905	136 734	235 278
Innbetalinger fra leieinntekter	2 225 449	2 187 647	2 105 325
Innbetalinger fra driftsavtaler	732 776	609 946	774 244
Innbetalinger fra salg av renhold	293 875	269 792	249 617
Innbetalinger fra salg av vertskaps tjenester	498 557	447 478	444 991
Innbetaling fra investeringer ikke aktivert	157 494	158 143	247 869
Sum innbetalinger	4 036 056	3 809 740	4 057 324
Utbetalinger for vare- og tjenestekjøp investeringer	-426 865	-353 762	-435 901
Utbetalinger energi, gjennomstrømmingskostnader	-531 176	-487 999	-626 321
Utbetalinger for leie av eiendommer	-233 641	-246 842	-250 704
Utbetalinger for vare- og tjenestekjøp FDVU**	-1 071 825	-1 029 212	-1 062 183
Utbetalinger til ansatte, lønn, pensjon, arb.giveravg.	-1 036 497	-944 591	-878 135
Utbetalinger for annen driftskostnad	-264 689	-220 759	-194 828
Andre poster	300 632	242 469	134 268
Sum utbetalinger	-3 264 061	-3 040 695	-3 313 804
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter A	771 995	769 045	743 520
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter			
Innbetalt ved utrangering av eiendom, bygg og anlegg	406 573	474 747	392 038
Utbetalt ved utrangering av eiendom, bygg og anlegg	-209 451	-320 509	-256 985
Utbetalinger ved utvikling av eiendom, bygg og anlegg	-2 037 487	-1 720 723	-1 513 822
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter B	-1 840 365	-1 566 485	-1 378 769
Kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter			
Ny langsiktig gjeld	900 248	63 127	388 095
Tilskudd investeringsprosjekter aktivert	870 480	1 509 844	1 026 016
Tilskudd investeringsprosjekter ikke aktivert	217 042	109 585	99 711
Øvrig tilskudd fra eier	49 718	38 167	0
Overført til eier	-959 315	-923 830	-976 763
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter C	1 078 173	796 893	537 059
Mellomværende eier 01.01. D	29 005	29 552	127 742
Mellomværende eier 31.12. E=A+B+C+D	38 808	29 005	29 552
AVSTEMMING MOT RESULTAT			
Årsresultat	-147 516	59 147	-37 067
Netto ved salg av eiendommer	-197 122	-154 238	-135 053
Av- og nedskrivninger	1 207 947	1 120 773	1 214 377
Gjort opp trekkrettigheter, bruttobudsjettet på drift	-253 916	-273 040	-232 978
Endring i kundefordringer	8 450	-15 585	4 684
Endring i leverandørgjeld	13 831	-30 447	-5 910
Endring andre tidsavgrensingsposter	65 922	70 209	-67 341
Forskjell bokført og kontant ikke klassifisert			
som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld	74 399	-7 774	2 808
Netto kontantresultat A	771 995	769 045	743 520

**FDVU: FORVALTNING, DRIFT, VEDLIKEHOLD, UTVIKLING

NOTE 1

REGNSKAPS- PRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk, unntatt for poster hvor det er angitt at det er foretatt tilpasning til regnskapsloven.

TRANSAKSJONSBASERTE INNTEKTER

Salgsinntekter resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

INNTEKTER FRA BEVILGNINGER

Driftsbevilgninger

Driftsbevilgningene inntektsføres i samme periode som aktiviteten de skal finansiere er utført, det vil si i den periode kostnaden påløper, og føres mot den kostnads- eller inntektspost i resultatregnskapet som den relaterer seg til.

Investeringsbevilgninger

Investeringsbevilgninger for finansiering av eiendommer, bygg og anlegg (EBA) regnskapsføres som egenkapitalinnskudd. Dette skjer månedlig ved at prosjekter som inngår i anlegg under utførelse, overføres til balansen, samtidig med at investeringstilskudd som finansierer anlegget, overføres egenkapital som motpost. Dette er en tilpasning til regnskapsloven og god regnskapsskikk. Bakgrunnen for tilpasningen er at husleie for byggene inneholder et kapitalelement som skal dekke påkostninger på byggene og nybygg. Dette elementet inntektsføres som en motpost til avskrivning av byggene. Forsvarsbygg legger til grunn at dette prinsippet best ivaretar den intensjonen som var til stede ved etablering av Forsvarsbygg i St.prp. nr. 77 (2000–2001).

I de tilfeller hvor prosjekter avsluttes uten at resultatet er et nytt bygg eller anlegg, tilbakeføres tilhørende investeringstilskudd fra egenkapitalen. Dette er en tilpasning til regnskapsloven og god regnskapsskikk. I de tilfeller hvor prosjektet har gått over flere år, korrigeres sammenligningstallene for tidligere år.

Investeringsbevilgninger som skal dekke investeringsprosjekter som ikke skal aktiveres, behandles på samme måte som driftsbevilgninger.

Kostnader

Kostnader sammenstilles med inntektene de kan henføres til. Kostnader som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som faller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet. Anleggsmidler

vurderes til anskaffelseskost på anskaffelsestidspunktet og avskrives lineært over forventet levetid. Anleggsmidler nedskrives dersom de har hatt et verdifall som ikke anses for å være forbigående.

Bygg og anlegg

Ved første gangs balanseføring vurderes bygg og anlegg til anskaffelseskost. Bygg og anlegg avskrives lineært over forventet levetid. Etterfølgende utgifter legges til driftsmidlets balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte Forsvarsbygg og utgiften kan måles pålidelig. Øvrige vedlikeholdskostnader resultatføres i den perioden de påløper.

Når et bygg og anlegg besluttes solgt, blir det foretatt en nedskrivning dersom forventet netto salgsverdi for bygget er lavere enn bokført verdi.

I åpningsbalansen fra 2002 ble bygg og anlegg vurdert til en gjenanskaffelsesverdi hvor det ble tatt hensyn til slit og elde basert på beregnede avskrivninger over eiendelens levetid, teknisk funksjonell standard og andre forhold av betydning for verdsettelsen.

NATO-finansierte bygg og anlegg

NATO-finansierte bygg og anlegg behandles på samme måte som øvrige bygg og anlegg. To av de NATO-finansierte byggene har særskilt finansiering av fremtidig påkostning, og i regnskapene for 2010 og 2011 er finansiering av disse byggene blitt ført opp i balansen som gjeld til NATO. Gjelden ble så tilbakeført i takt med avskrivningene på byggene. Fra 2013 er regnskapsprinsippet for disse endret slik at de behandles på samme måte som øvrige bygg. Bakgrunnen for endringen er ønske om like regnskapsprinsipper for samme type eiendeler. Dette medfører at gjelden er blitt reklassifisert til egenkapital, og avskrivningene belastes resultatregnskapet som en kostnad for Forsvarsbygg. Sammenligningstall for 2012 og 2011 er omarbeidet.

Tomter

Tomter balanseføres til anskaffelseskost og avskrives ikke. I åpningsbalansen fra 2002 ble verdsettelse av tomter basert på kategorisering av råtomten i forhold til geografisk beliggenhet, uten infrastruktur. Gjennomsnittsbetraktninger etter valgte satser innenfor de ulike kategoriene ble lagt til grunn for verdsettelsen. Det ble benyttet ulike kvadratmeterpriser for tomtearealene avhengig av om de ligger i byer, bymessige strøk, mindre byer, tettsteder eller i annen type spredt bebyggelse.

Anlegg under utførelse

Prosjekter som representerer anlegg under utførelse, balanseføres til verdien av bokført produksjon for igangsatte

investeringer i bygg og anlegg. Inntektsføringen blir gjort i takt med at kostnadene påløper. Det blir ikke gjort nedskrivninger for risiko for tap, da prosjektene er fullfinansiert av staten. Prosjektene blir belastet med en andel av administrative projektkostnader.

Infrastruktur

Infrastruktur balanseføres til kostpris på tidspunkt for anskaffelse, og registreres særskilt på anleggsnummer. Infrastruktur avskrives lineært over forventet levetid, og vurderes årlig for nedskrivningsbehov.

I åpningsbalansen fra 2002 ble verdien av infrastruktur beregnet som prosentvise verdier på eksisterende bygningssmasse, da man ikke hadde sikker oversikt over infrastruktur på de ulike byggene.

Andre anleggsmidler

Øvrige anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost og avskrives over anleggsmidlets forventede levetid. Et driftsmiddel anses som varig dersom det har en økonomisk levetid på over tre år og en kostpris på over kr. 30 000. Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir kostnadsført i den perioden de påløper. Utgifter ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenes levetid vesentlig, balanseføres.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning for tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Operasjonell leasing

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler kostnadsføres som driftskostnad etter hvert som kostnaden påløper.

Pensjon

Forsvarsbygg har obligatorisk tjenestepensjonsordning i Statens Pensjonskasse (SPK). Pensjonsordningen behandles som en innskuddsbasert ordning. Tilskudd til pensjonsordningen kostnadsføres etter hvert som premien påløper, og tilsvarer arbeidsgivers andel av premiebølet.

Egenkapital

Ved etablering av Forsvarsbygg ble det bestemt at eiendomsmassen skulle skytes inn som virksomhetskapskapital, og denne ble regnskapsført som innskutt egenkapital i balansen. Investeringsstilskudd som finansierer nye eiendommer (EBA) behandles årlig som nye egenkapitalinnskudd. Dette er en tilpasning til regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Kontantstrømoppstilling

Oppstillingsplanen for kontantstrømanalyse etter den direkte metode er benyttet. Det er foretatt tilpasninger ved at linjene i oppstillingsplanen er tilpasset Forsvarsbyggs drift. Oppgjorte trekkrettigheter vises på egen linje.

Endring av regnskapsprinsipp

Forsvarsbygg har i 2013 endret regnskapsprinsipp for behandling av to NATO-finansierte bygg. Den regnskapsmessige behandlingen er beskrevet under eget avsnitt som omhandler dette.

Korrigerings av feil fra tidligere perioder

Når investeringsprosjekter endrer karakter fra å være aktiverbare til ikke aktiverbare eller motsatt, gjøres dette ved at egenkapitalen justeres tilsvarende. Dette er en tilpasning til regnskapsloven og god regnskapsskikk. I de tilfeller hvor prosjektene har gått over flere år og opplysninger kan fremskaffes, korrigeres sammenligningstallene for tidligere år. Utenom dette blir kun korrigerings av feil som er vesentlige, ført mot egenkapitalen i samsvar med regnskapslovens 4-3 og NRS 5 «Særskilte poster mv.».

NOTE 2

GENERELL INFORMASJON

Forsvarsbygg er et ordinært forvaltningsorgan som er bruttobudsjettet. Slike virksomheter tilføres ikke likvider gjennom året. Virksomhetene har en trekkrettighet på sin konsernkonto som tilsvarende netto bevilgning. Forskjellen mellom inntektsført bevilgning og netto trekk på konsernkontoen inngår i «Mellomværende med eier». Ved årets slutt gjelder særskilte regler for oppgjør/overføring av mellomværende. For bruttobudsjettete virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overføring til nytt regnskapsår.

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle bankinnskudd/utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskonto i Norges Bank.

Staten er selvassurandør. Det er derfor ikke regnskapsført forsikringskostnader eller forsikringsforpliktelser i resultatregnskap eller balanse.

Forsvarsbygg avlegger også et eksternt regnskap til statsregnskapet etter kontantprinsippet.

NOTE 3

DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER PER FORRETNINGSOMRÅDE

TALL I 000 KRONER

31.12.13	Forsvarsbygg utleie	Forsvarsbygg kampfly-base	Forsvarsbygg utvikling	Tilgang AUU*	Skifte eiendom	Forsvarsbygg nasjonale festningsverk	Forsvarsbygg futura	Andre	Totalt
Leieinntekter	2 147 851	-	-	-	4 596	72 374	-	5 875	2 230 696
Inntekter forsyning, renhold og vertskap	1 525 458	-	-	-	(8)	8 484	67	7	1 534 009
Inntekter fra investeringsprosjekter	-	133 929	1 969 811	-	-	-	97	3 600	2 107 436
Kapitalinnskudd investeringsprosjekter	-	-	-	(1 760 224)	-	-	-	-	(1 760 224)
Gevinst ved salg av anleggsmidler	38	-	-	-	301 581	19	-	-	301 637
Inntekter fra bevilgninger	112 113	-	101 095	-	69 787	63 325	29 209	477	376 007
Honorarinntekter mv.	35 405	273	9 039	-	18 822	24 581	23 364	(1)	111 482
Sum driftsinntekter	3 820 864	134 202	2 079 945	(1 760 224)	394 778	168 782	52 737	9 958	4 901 043
Vare- og tjenestekjøp	1 190 694	89 416	1 935 145	(1 602 211)	236 272	22 424	22 272	1 698	1 895 709
Leiekostnader innleide bygg	229 465	-	-	-	713	207	-	-	230 384
Energi - gjennomstrømmingskostnader	527 896	-	-	-	3 238	8 760	-	-	539 894
Lønnskostnader	656 882	19 105	134 305	(100 634)	31 483	45 994	69 586	108 175	964 897
Avskrivninger	1 037 131	552	367	-	126	20 279	661	12 995	1 072 111
Andre driftskostnader	120 013	12 734	25 705	(57 379)	24 966	15 575	10 537	57 817	209 969
Interne inntekter og kostnader	112 101	12 392	(14 076)	-	44 084	67 391	(50 490)	(171 402)	0
Sum driftskostnader, før nedskrivninger	3 874 183	134 198	2 081 446	(1 760 224)	340 882	180 629	52 567	9 283	4 912 964
Driftsresultat før nedskrivninger	(53 319)	4	(1 501)	(0)	53 897	(11 847)	170	675	(11 921)
Nedskrivninger	(2)	-	-	-	(135 834)	-	-	-	(135 836)
Driftsresultat	(53 321)	4	(1 501)	(0)	(81 937)	(11 847)	170	675	(147 757)

*) Tilgang AUU - Tilgang anlegg under utførelse.

Note 3 forts. på s 46

Forts. note 3

DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER PER FORRETNINGSOMRÅDE

TALL I 000 KRONER

31.12.12	Forsvarsbygg utleie	Forsvarsbygg kampflybase	Forsvarsbygg utvikling	Tilgang AUU*	Skifte eiendom	Forsvarsbygg nasjonale festningsverk	Forsvarsbygg futura	Andre	Totalt
Leieinntekter	2 120 591	0	130	0	6 901	68 074	0	0	2 195 696
Inntekter forsyning, renhold og vertskap	1 387 331	0	-3	0	12	3 513	60	0	1 390 913
Inntekter fra investeringsprosjekter	0	24 247	1 889 433	0	0	0	0	332	1 914 013
Kapitalinnskudd investeringsprosjekter	0	0	0	-1 608 442	0	0	0	0	(1 608 442)
Gevinst ved salg av anleggsmidler	2	0	10	0	427 282	17	0	0	427 311
Inntekter fra bevilgninger	43 241	-1 487	98 604	0	54 359	55 121	29 947	3 308	283 094
Honorarinntekter mv.	28 284	0	33 425	0	9 084	16 209	19 616	294	106 913
Sum driftsinntekter	3 579 450	22 760	2 021 599	1 608 442	497 638	142 935	49 623	3 935	(4 709 497)
Vare- og tjenestekjøp	1 017 299	10 545	1 840 503	-1 464 394	292 778	22 771	21 621	222	1 741 345
Leiekostnader innleide bygg	246 787	0	0	0	1 952	2	0	17	248 758
Energi - gjennomstrømningskostnader	484 491	0	0	0	3 839	7 038	0	1	495 370
Lønnskostnader	605 344	3 401	120 303	-91 740	28 696	41 813	59 151	93 522	860 490
Avskrivninger	1 006 018	23	281	0	52	20 920	400	9 105	1 036 797
Andre driftskostnader	87 226	2 413	24 807	-52 308	37 983	12 656	11 881	66 731	191 390
Interne inntekter og kostnader	95 363	6 378	23 258	0	50 827	38 333	-44 909	-169 251	(0)
Sum driftskostnader, før nedskrivninger	3 542 528	22 760	2 009 152	-1 608 442	416 127	143 533	48 145	346	4 574 149
Driftsresultat før nedskrivninger	36 921	0	12 447	0	81 511	-598	1 478	3 589	135 347
Nedskrivninger	0	0	0	0	83 976	0	0	0	83 976
Driftsresultat	36 921	0	12 447	0	-2 465	-598	1 478	3 589	51 372

*) Tilgang AUU -Tilgang anlegg under utførelse.

Forts. note 3

DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER PER FORRETNINGSOMRÅDE

TALL I 000 KRONER

31.12.11	Forsvarsbygg utleie	Forsvarsbygg utvikling	Tilgang AUU*	Forsvarsbygg skifte eiendom	Forsvarsbygg nasjonale festningsverk	Forsvarsbygg futura	Andre	Totalt
Leieinntekter	2 036 615	198	0	6 717	66 503	0	0	2 110 032
Inntekter forsyning, renhold og vertskap	1 483 802	140	0	35	263	0	0	1 484 240
Inntekter fra investeringsprosjekter	0	1 807 908	0	0	0	0	1 927	1 809 835
Kapitalinnskudd investeringsprosjekter	0	0	-1 458 247	0	0	0	0	-1 458 247
Gevinst ved salg av anleggsmidler	0	0	0	378 151	0	0	0	378 151
Inntekter fra bevilgninger	82 530	65 852	0	30 697	55 171	24 687	11 841	270 778
Honorarinntekter mv.	13 794	51 346	0	4 479	18 903	16 419	557	105 498
Sum driftsinntekter	3 616 740	1 925 444	-1 458 247	420 080	140 840	41 106	14 325	4 700 287
Vare- og tjenestekjøp	1 062 465	1 767 907	-1 345 380	148 571	30 014	16 147	1 605	1 681 328
Leiekostnader innleide bygg	252 965	480	0	1 529	3	0	23	255 001
Energi - gjennomstrømningskostnader	576 779	0	0	6 870	10 583	-404	0	593 828
Lønnskostnader	559 689	106 949	-72 875	27 708	37 979	53 259	95 274	807 983
Avskrivninger	970 200	186	0	0	20 903	29	4 971	996 289
Andre driftskostnader	95 633	18 617	-39 991	32 621	12 238	6 149	60 367	185 634
Interne inntekter og kostnader	56 823	30 870	0	65 756	29 621	-34 066	-149 004	0
Sum driftskostnader, før nedskrivninger	3 574 554	1 925 009	-1 458 247	283 056	141 341	41 114	13 235	4 520 062
Driftsresultat før nedskrivninger	42 186	435	0	137 024	-501	-8	1 090	180 225
Nedskrivninger	1 061	59	0	140 944	0	61	11	142 137
Nedskrivning Kjeller	0	0	0	75 951	0	0	0	75 951
Driftsresultat	41 125	376	0	-79 871	-501	-69	1 078	-37 863

*) Tilgang AUU -Tilgang anlegg under utførelse.

NOTE 4 FORSVARSBYGG

TALL I 000 KRONER	NOTER	31.12.13	31.12.12	31.12.11
Lønnskostnader, antall ansatte, godtgjørelser m.m.				
Lønn		782 577	715 231	673 284
Arbeidsgiveravgift		106 482	94 322	86 368
Pensjonskostnad		151 254	112 869	87 060
Aktiverte lønnskostnader AUU		-100 634	-91 740	-72 875
Andre ytelser samt øvrige personalkostnader		25 218	29 808	34 146
Sum		964 897	860 490	807 983
Årsverk ved utløpet av perioden		1 523	1 426	1 400
Ytelser til ledende personer		Lønn og andre godtgjørelser	Pensjons- kostnader	Sum
Administrerende direktør		1 348	277	1 625

Det er ikke gitt lån eller sikkerhetsstillelse til ledende personer m.v.

NOTE 5

VARIGE DRIFTSMIDLER

TALL I 000 KRONER	Eiendeler, utstyr og inventar	Tomter	Bygg, anlegg og infrastruktur	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	162 056	2 333 960	43 549 140	46 045 156
Korreksjoner vedr tidligere års regnskaper	0	0	0	0
Justert anskaffelseskost 01.01.	162 056	2 333 960	43 549 140	46 045 156
Tilgang kjøpte driftsmidler	32 233	0	0	32 233
Tilgang egentilvirkede driftsmidler	0	4 089	1 557 292	1 561 381
Avgang	4 300	35 564	285 697	325 561
Anskaffelseskost 31.12.	189 989	2 302 485	44 820 735	47 313 209
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	124 711	0	9 029 480	9 154 191
Bokført verdi per 31.12.	65 278	2 302 485	35 791 255	38 159 018
Årets avskrivninger	22 860	0	1 049 251	1 072 111
Nedskrivninger	2	0	135 834	135 836

Økonomisk levetid	3/10 år	30/60 år
Avskrivningsplan	Lineær	Lineær

Regnskapsført anskaffelseskost i relasjon til tilgang og avgang av anleggsmidler påvirkes av foretatte reklassifiseringer, samt inn- og utrangering av EBA-porteføljen.

Forsvarsbygg er ikke den lovmessige eieren av eiendomsmassen, men forvalter det norske forsvarrets eiendommer på vegne av staten.

Tilgang/avgang - Siste 5 år	2013	2012	2011	2010	2009
Anskaffet	1 593 614	1 232 938	1 794 958	2 257 486	1 445 025
Avhendet (anskaffelseskost)	325 561	103 426	284 734	212 343	697 811
Endring anlegg under utførelse	227 884	361 743	-394 913	-390 166	256 707

NOTE 6

ANLEGG UNDER UTFØRELSE

TALL I 000 KRONER	Anlegg under utførelse
Inngående balanse 01.01.	2 512 409
Justering vedrørende tidligere års regnskap	22 262
Justert inngående balanse 1.1.	2 534 671
Tilgang	1 766 475
Avgang	-1 560 853
Anlegg under utførelse 31.12.	2 740 293

NOTE 7

FORDRINGER

Forsvarsbygg har ingen fordringer med forfall senere enn ett år.

NOTE 8

MELLOMVÆRENDE EIER

TALL I 000 KRONER

Mellomværende eier består hovedsakelig av fordring knyttet til skattetrekk.

Kontantmessig resultat fra salg av eiendommer og kapitalelementet i husleien overføres årlig til Forsvarsdepartementet.

	2013	2012	2011
Overført overskudd kontantregnskapet	762 192	769 592	841 710
Overført overskudd ved salg av EBA	197 122	154 238	135 053
Sum overføringer eier/uttak av egenkapital	959 314	923 830	976 763

NOTE 9

LEIEAVTALER

TALL I 000 KRONER

Årlig leie	2013	2012
Leie av bygninger	25 767	25 402
Leie av biler	34 416	29 989

Leieavtalens varighet

Bygninger	3,5-8 år
Biler	3 år

NOTE 10

EGENKAPITAL

TALL I 000 KRONER

	Innskutt egenkapital	Annen opptjent egenkapital	Sum
Inngående balanse 01.01.	38 357 956	1 043 689	39 401 645
Korrekasjoner vedr. tidligere års regnskaper	922 510	-844 59	838 051
Justert inngående balanse 01.01.	39 280 466	959 230	40 239 696
Tilført investeringskapital	1 766 475	0	1 766 475
Gjort opp trekkrettigheter, bruttobudsjettet på drift	0	-253 916	-253 916
Uttak av egenkapital	-959 314	0	-959 314
Årets resultatdisponering	0	-147 516	-147 516
Sum egenkapital 31.12.	40 087 627	557 798	40 645 425

NOTE 11

FINANSINNEKTER

TALL I 000 KRONER	31.12.13	31.12.12	31.12.11
Finansinntekter			
Finansinntekter	472	8 126*	944
Sum	472	8 126	944

* Økningen i finansinntekter 2012 skyldes renteinntekter fra prosjekt Huseby

NOTE 12

KORRIGERING AV FEIL I TIDLIGERE PERIODER OG OMARBEIDING AV SAMMENLIGNINGS- TALL TIDLIGERE ÅR

- 1) Det er i 2013 avdekket at avsetning for påløpte inntekter i forretningsområdet Utleie per 31.12.12 var overvurdert med 84 millioner kroner. Feilen vurderes som vesentlig og er i samsvar med god regnskapsskikk ført mot egenkapitalen i 2013.

Sammenligningstallene for 2012 er omarbeidet, og har påvirket postene opptjent egenkapital og andre fordringer i balansen.

I resultatregnskapet har endringen medført at posten inntekter fra forsyning, renhold og vertskap er blitt redusert med samme beløp. Selv om noe av feilen skriver seg fra år før 2012, er sammenligningstallene for 2011 ikke omarbeidet da det vil kreve mye tid og ressurser å fastslå eksakt hvor mye som vedrører dette året.

- 2) Det er i 2013 endret regnskapsprinsipp for behandling av NATO-finansierte bygg, jf. omtale i note 1. Endringen er ført mot egenkapitalen med 900 millioner kroner i 2013, sammenligningstallene for 2012 og 2011 er omarbeidet, og har påvirket postene gjeld til NATO og innskutt egenkapital.

Sammenligningstall for resultatregnskapet for 2012 og 2011 er omarbeidet slik at avskrivninger vises brutto, uten effekt av tilbakeføring av avsetning. Dette utgjør for 2012 20 millioner kroner og for 2011 19 millioner kroner.

- 3) Prosjekter som tidligere har vært behandlet som ikke aktiverbare, har i 2013 blitt omklassifisert til å være aktiverbare. Beløpet utgjør 22 millioner kroner. Sammenligningstall for 2012 er omarbeidet, og har påvirket postene anlegg under utførelse og innskutt egenkapital i balansen. I resultatregnskapet har endringen medført at posten kapitalinnskudd investeringsprosjekter er blitt økt med 22 millioner kroner, og posten vare- og tjenestekjøp er blitt redusert med samme beløp.

Sammenligningstall for 2011 er ikke omarbeidet da det vil kreve mye tid og ressurser å fremskaffe informasjon om hvor mye som eksakt vedrører dette året.

OPPDRAG UTFØRT

Forsvarsbygg løyste mange spennande og utfordrande oppgåver i 2013. Kompetanse og nytenking har vore viktige innsatsfaktorar.

KARTLA DYKKARANLEGG I KROATIA

HAUSTEN 2013 sendte forsvarssjefen ekspertise frå Forsvarsbygg og Forsvaret til Kroatia for å kartleggje korleis eit forfalle dykkaranlegg hos den kroatiske marinen kan vidareutviklast. Oppdraget var å vurdere byggetekniske og fagspesifikke aspekt ved den eksisterande bygningsmassen og utføre ein behovs- og

funksjonsanalyse for å kunne oppgradere anlegget til eit fullverdig dykkarsenter. Forsvarsbygg har levert ein rapport til den norske forsvarsstaben og det kroatiske forsvaret som beskriv moglege alternativ og anbefalte bygningsløyningar og dessutan konsekvensen dersom prosjektet ikkje blir realisert.

KORT OM PROSJEKTET

- > NOREG HAR HJELPT DEN KROATISKE MARINEN I SAMBAND MED EIT DYKKARANLEGG
- > ARBEIDET ER UTFØRT AV FORSVARSBYGG OG SJØFORSVARET
- > SJØFORSVARET HAR SVÆRT HØG KOMPETANSE PÅ DYKKING
- > FORSVARSBYGG FORVALTAR OG DRIFTAR DYKKARANLEGGA PÅ HAAKONSVERN

 Følg oss på
facebook.com/forsvarsbygg

AKERSHUS FESTNING I NYTT LYS

I DESEMBER 2013 blei 1730 lys tende på Akershus, og dermed fekk festninga eit nytt og etter lengta lysanlegg som alle er stolte av. Lysprosjektet er resultatet av eit samarbeid mellom Forsvarsbygg, Oslo kommune, Oslo Havn, Forsvarsdepartementet og – ikkje minst – lysdesignar Erik Selmer. Målet for lysprosjektet har vore å bruke naturleg lys for å vise heile den flotte festninga og den karakteristiske arkitekturen. Lyssetjinga er derfor nøye planlagt og kunstnarisk designa, slik at folk skal sjå fasadane mest mogleg slik dei ser ut i dagslys, sjølv når det er blemørkt. Forsvarsbygg har antikvarisk spisskompetanse, noko som har vore avgjerande for lysprosjektet. 184 lysmaster og 243 lysarmatur er installerte på området frå Kontraskjæret til Akershus strand, forbi den indre festninga og rundt heile Akershus Slott.

KORT OM PROSJEKTET

- › NYTT LYSANLEGG PÅ AKERSHUS FESTNING DER ARMATUR OG MASTER ER PLASSETE OG UTFORMA FOR FESTNINGSMILJØET OG FOR Å VERE SÅ DISKRÉ SOM MOGLEG
- › I EIN MÅNAD BLEI DET JOBBA MED PRØVELYSSETJINGA
- › LYSA BLIR STYRTE AUTOMATISK AV TRE ASTRO-UR, SOM VED GPS-KOORDINATAR SØRGJER FOR AT LYSA BLIR TENDE 28 MINUTT ETTER SOLNEDGANG, OG AT DEI SLOKNAR 28 MINUTT FØR SOLOPPGANG.

GARASJE TIL BEGJÆR

«GARASJETORGET» på Karljohansvern i Horten har gitt festningsområdet eit nytt løft. Frå 2013 har det for alvor blitt ein sosial møteplass og ein arena for kultur og næringsutvikling. Garasjetorget har mellom anna kafé, butikk, kunsthandverkarar og galleri og har ført til eit breiare kulturtilbod og fleire sesongbaserte aktivitetar på festningsområdet. Garasjetorget er eit godt døme på korleis Forsvarsbygg gjennom bevisst og strategisk tilnærming utviklar festningsarenaen saman med lokale næringslivsaktørar samtidig som vi klarer å ta vare på festningen som kulturminne.

KORT OM PROSJEKTET

- › KARLJOHANSVERN, HORTEN, ER EIN SOSIAL OG KULTURELL MØTEPLASS MED KUNST, KULTUR, BUTIKKAR, KAFÉ OG ANNA

GPS-STYRT SANERING

TITTELSNES/GRAMSHAUG

felttskytebane i Hordaland ligg i tilknytning til det gamle tyske fortet på Tittelsnes. Skytefeltet blei oppretta tidleg i 1950-åra, og Forsvaret brukte det fram til 2005. I 2010 blei bygningsmasse, løpegraver og usikra installasjonar som ikkje var relaterte til skyteaktiviteten, rivne og sikra. Ved hjelp av mellom anna landmåling og GPS-styrt gravemaskin blei 1500 tonn forureina masse teken opp og frakta til eit godkjent deponi. Arbeidet blei avslutta i oktober 2013 og er det første saneringsprosjektet der Forsvarsbygg har brukt landmåling og GPS-styrt gravemaskin.

KORT OM PROSJEKTET

- > DET TIDLEGARE SKYTEFELTET, SOM ER PÅ 62 DEKAR, HAR I HOVUDSAK VORE ØVINGSFELT FOR HANDVÅPEN
- > FORSVARET HAR LEIGD OMRÅDET, MEN DET ER NO OVERTEKE AV GRUNNEIGAR OG OPNA FOR ALLE

VINN ATT METALL FRÅ KULEFANGARAR PÅ SESSVOLLMOEN

KULEFANGERMASSE inneheld store mengder metall og representerer dermed ein stor potensiell ressurs. Stikkordet er gjenvinning. Forsvarsbygg har testa ut ei løysing på Sessvollmoen for å separere massen. Sanden blir brukt opp igjen, og metallet blir henta ut og vunne att. Dette vil vere ei mykje meir ressursvennleg løysing enn å sende heile massen til deponering. Forsøket med å separere massen var vellykka, og av 300 kubikkmeter masse blei det henta ut 35 tonn metall. Utover miljøgevinsten gir det betre økonomi i renoveringsprosjekta ettersom det er svært kostbart å transportere og deponere massen.

KORT OM PROSJEKTET

- > RUNDT 35 TONN METALL ER HENTA UT FRÅ OM LAG 300 M3 FORUREINA SKYTEBANESAND.
- > PROSJEKTET KAN SPARE FORSVARSEKTOREN FOR STORE UTGIFTER TIL TRANSPORT OG DEPONERING.

KULA I VÅGSØY

SOMMAREN 2013 ferdigstilte Forsvarsbygg eit kuleforma tak, ein radom, for å verne luftovervakingsanlegget i Vågsøy. Dei siste åra har uvêr blitt eit stadig større problem for anleggsdrifta. Det er i dag tre gonger så mange stormdøgn ved Stad som det var i 1950, og vindrekordane har blitt stadig meir ekstreme. Radaranlegget, som blei bygd i 1980-åra, samlar viktig informasjon om sivile og militære fly i luftrommet over land og hav. Radomen som no vernar anlegget, minner om ein diger fotball og er nærmare 20 meter i diameter.

KORT OM PROSJEKTET

- › RADOM SOM SKAL VERNE LUFT-OVERVAKINGSANLEGGET I VÅGSØY
- › FORSVARSBYGG VAR BYGGHERRE, OG ANLEGGET STOD FERDIG HAUSTEN 2013
- › BRUKAR ER CYBERFORSVARET

SQULPTURSTI

I AUGUST 2013 avduka kronprinsesse Mette-Marit barnas Sulptursti i Oslo. Skulpturstien ligg på Akershus festning og er laga av og for barn som eit resultat av ein konkurranse for barn og unge i heile landet. Bak prosjektet står Sparebankstiftelsen DNB i samarbeid med kulturhuset Qulthus, Forsvarsbygg og Stiftelsen Akershus festning for kunst og kultur (SAKK). Av nærmare 1000 bidrag blei ti vinnarar kåra. Alle ti er blitt til verkelege skulpturar i stort format. Med dette kulturprosjektet har Akershus festning fått eit nytt tilbod som vil gle mange av dei nærmare 650 000 som besøker festningen kvart år.

KORT OM PROSJEKTET

- › TI SKULPTURAR PÅ AKERSHUS FESTNING SOM ER LAGA AV OG FOR BARN
- › EIT NYTT TILBOD TIL GLEDE FOR ALLE SOM BESØKJER AKERSHUS FESTNING

KILOWATT-KUTTAREN

I JUNI 2013 avgjorde Stortinget at Forsvarsbygg kunne setje i gang med å byggje eit nytt administrasjonsbygg for Forsvarets logistikkorganisasjon på Haakonvern. Dette blir eit av dei første nullenergibygga i Noreg, og med eit årleg berekna netto energiforbruk på 16 kWh per kvadratmeter blir det eit av dei mest energieffektive bygga i landet. I arbeidet med administrasjonsbygget, som erstattar det gamle depotbygget, blir det lagt vekt på energieffektivisering i alle ledd. Mellom anna skal bygget ha solcelleanlegg på taket og tilkopling til sjøvarmeanlegget på Haakonvern. Det nye bygget vil bli komfortabelt, og straumreknin-gane kjem til å bli svært låge.

KORT OM PROSJEKTET

- › EIT NYTT NULLENERGIBYGG FOR FLO PÅ HAAKONVERN
- › OPPDRAGSGIVAR ER FORSVARS-DEPARTEMENTET, OG FORSVARS-BYGG ER TILTAKSHAVAR
- › PROSJEKTET SKJER MED STØTTE FRÅ ENOVA OG FORSVARSBYGGS FORSKINGS- OG UTVIKLINGSMIDLAR
- › ARKITEKT ER LINK ARKITEKTUR, FORSVARSBYGG

Den største leiarsatsinga til Forsvarsbygg

**ARENA-
LEIAR
NIVÅ 4**

AUKA HANDLEKRAFT. BETRE KUNDESERVICE.

Dei nye arenaleiarane får større handlingsrom og meir ansvar. Det gir rom for å yte endå betre kundeservice ute på arenaene til forsvarssektoren.

GODE LØYSINGAR

FORSVARSBYGG har innført eit nytt leiarprogram for leiarnivå 4. Programmet konsentrerer seg om relasjonsleiing og dialog – både overfor medarbeidarar og kundar. Leiarane på nivå 4 vil òg få utvida fullmakter, noko som skal bidra til gode løysingar til beste for kunden.

[forsvarsbygg.no/
servicesenter](https://forsvarsbygg.no/servicesenter)

Forsvarsbygg er en offentlig eiendomsaktør som bygger,
drifter og selger eiendom for Forsvaret.

Forsvarsbygg.no

Forsvarsbygg

Postboks 405 Sentrum, 0103 OSLO

Telefon: 815 70 400

E-post: servicesenter@forsvarsbygg.no

www.forsvarsbygg.no

Konsept og design: Lena Gazette // Illustrasjon: Lena Gazette (forside), Børge Brædenbekk/Bjellands (kronen) // Foto: Side 2: Harens Ledelsebygg; Forsvarsbygg / Ledelsen; Hans Fredrik Asbjørnsen / Radar; Vågsvøy; Forsvarsbygg, Side 4: Frode Stursen; Hans Fredrik Asbjørnsen, Side 12-13: Kongsvinger; festnings-
hotell; Forsvarsbygg / Olausvrenn; Ingvor / Festningen; restaurant; Forsvarsbygg / Radon; Tine Poppe / Harens Ledelsebygg; Forsvarsbygg / MTA; arkitekturopplys: Ivan Brodey // Illustrasjon: Børge Brædenbekk, Side 14-15: Haakonsvrenn; Ivan Brodey, Side 18-33: Ledelsen; Hans Fredrik Asbjørnsen / Ansatte; Side
19, 21, 22, 27, 31, 33: Tine Poppe / Ansatte; Side 23: Kjetil R. Hermansen, Side 36: Ledelsen; Hans Fredrik Asbjørnsen, Side 51-54: Dykkerantenn; - Forsvaret; Thorbjørn Kjosvold / Lyssetting; Erik Eimer / Gardsforberget; Forsvarsbygg / GPS-syving; Forsvarsbygg / Kulelanget; Forsvarsbygg /
Radar; Vågsvøy; Forsvarsbygg / Squipurst; Forsvarsbygg, Papir: Cocoon, 100 % resirkulert

